

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Rámcový vzdělávací program a Školní vzdělávací program očima
učitelů

Veronika Žáková

Bakalářská práce

2009

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Katedra věd o výchově
Akademický rok: **2008/2009**

ZADÁNÍ BAKALAŘSKÉ PRACE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Veronika ŽÁKOVÁ**

Studijní program: **B6107 Humanitní studia**

Studijní obor: **Humanitní studia**

Název tématu: **Rámcový vzdělávací program a Školní vzdělávací program očima učitelů**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í

I. Teoretická část :

- 1) Principy RVP pro 1. a 6. třídy ZŠ
- 2) Využití klíčových kompetencí při přípravě učitele na výuku
- 3) Projektové dny
- 4) Nové přístupy učitele k výuce (komparace RVP a to co bylo dříve)

II. Praktická část :

- 1) Tvorba projektu pro prezentaci na Projektových dnech
- 2) Názory učitele (příprava, vypracování, použití RVP-výhody a nevýhody)
- 3) Závěr

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

ŠVP základních škol

Projektování na ZŠ, Kratochvílová Jana, skripta MU Brno, 2007

**Bílá kniha, Národní program rozvoje vzdělávání v ČR, Praha, MŠMT
2001**

Moderní pedagogika, Průcha J., Praha, Portál 1997

**Vzdělávání v zemích EU, Ježková J., Walterova E., Praha, PedF
UK, centrum evrop. studií 1997**

**Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělání, výzkumný
ústav pedagogický, Praha, 96s.**

www.msmt.cz

www.rvp.cz

www.nuov.cz

Vedoucí bakalářské práce:

prof. PhDr. Karel Rýdl, CSc.

Katedra věd o výchově

Datum zadání bakalářské práce:

30. dubna 2008

Termín odevzdání bakalářské práce:

31. března 2009

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.

Děkan

L.S.

prof. PhDr. Karel Rýdl, CSc.

vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 200

PROHLÁŠENÍ:

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 24. 03. 2009

Veronika Žáková

PODĚKOVÁNÍ:

Ráda bych tímto poděkovala panu prof. PhDr. Karlu Rýdlovi, CSc. Za jeho cenné rady, připomínky, metodické vedení a za čas, který mi věnoval při psaní mé bakalářské práce.

SOUHRN:

Cílem této bakalářské práce je seznámit veřejnost s inovacemi ve školství (Rámcovým vzdělávacím a Školním vzdělávacím programem na základních školách) z pohledu učitelů. Teoretická část se věnuje stručné charakteristice Rámcového vzdělávacího programu a Školního vzdělávacího programu a jejich zařazení do systému kurikulárních dokumentů. V této části nalezneme i efektivnější metody a formy výuky. Ve výzkumné části Vás obeznámím s výsledky anonymního dotazníkového šetření mezi učiteli. Zjistíte, tak jejich názory a postoje na reformu v českém školství.

KLÍČOVÁ SLOVA:

Rámcové vzdělávací programy, Školní vzdělávací programy, metody a formy výuky, projektové metody, klíčové kompetence

ABSTRACT:

Objective of this bachelor's work is to make our public acquainted with the innovations in education system (Framework Educational Programme and School Educational Programme) in perspective of teachers. Theoretic parts engages characteristic of Framework Educational Programme and School Educational Programme and their integration to the curricular document system briefly. In this part we will find even more effective methods and forms of teaching. In research section I will make You acquainted with the results of the anonymous questionnaire survey among teachers. You will find out their opinions and attitudes on the education system reform.

KEYWORDS:

Framework Educational Programme, School Educational Programme, methods and forms of teaching, project methods, key competences

OBSAH:

ÚVOD	9
1.Charakteristika pojmu Rámcový vzdělávací program a Školní vzdělávací program	10
1.1. Změny ve vzdělávacím systému v ČR	10- 12
1.2. Vymezení RVP v systému kurikulárních dokumentů	12- 13
1.3. Principy RVP ZV	14
1.4. Trendy ve vzdělání	14- 15
1.5. Koncepce a cíle základního vzdělávání	15- 16
2. Klíčové kompetence	17- 20
2.1. Využití kompetencí při přípravě učitele na výuku	21-24
3. Projektová výuka	24- 25
3.1. Historie projektové metody	25- 27
3.2. Změna pojetí dítěte a učitele	27- 30
3.3. Klima třídního prostředí	31- 32
3.4. Definice projektu	32- 33
3.5. Projektová metoda	33- 34
3.6. Fáze a typologie projektu	34- 37
4. Nové přístupy učitele k výuce	38
4.1. Formy a metody práce	38- 39
4.2. Formy a metody využívané po zavedení ŠVP	40
5. Výzkumná část	40
5.1. ŠVP na jednotlivých školách	41- 47
5.2. Projekty a další akce na jednotlivých školách	48- 49

5.3. Výsledky dotazníkového šetření	49- 57
ZÁVĚR	58- 60
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY, OBRÁZKŮ, TABULEK A PŘÍLOH	

Úvod

Dlouho jsem hledala téma pro svoji bakalářskou práci. Chtěla jsem téma, které mně bude blízké, budu již o něm něco vědět a které mě bude bavit. Proto jsem si vybrala téma Rámcový vzdělávací program a Školní vzdělávací program. Proč právě toto téma? Díky tomu, že moje matka je učitelka v mateřské škole jsem měla jednoduchý přístup k materiálům týkajících se RVP. V mé bakalářské práci mi hodně pomohly paní učitelky, které mě vyučovali na základní škole. Díky jim jsem měla možnost dostat se k materiálům o RVP ZV, k manuálům pedagoga k tvorbě ŠVP a mnoha dalším dokumentům. Paní učitelky mě otevřeně informovaly o proměně školy a jaká je skutečnost výuky dle ŠVP. Měla jsem možnost účastnit se jako pozorovatel výuky na prvním stupni ve druhé třídě, kde již probíhá výuka dle ŠVP a také ve třetí třídě, kde sice není povinné učit podle ŠVP, ale učitelé se i zde snaží zavádět efektivnější metody a formy výuky.

Práce je rozdělena do dvou částí. První část se věnuje teorii Rámcového vzdělávacího a Školních vzdělávacího programu, jejich stručná definice, zařazení do systému kurikulárních dokumentů. Dále zde naleznete klíčové kompetence a jejich využití v praxi. Podíváte se na efektivnější metody a formy práce, které mohou učitelé využívat při výuce.

Ve výzkumné části naleznete jednotlivé Školní vzdělávací programy třech vybraných škol v Pardubicích. Ve Školních vzdělávacích programech jsem se zaměřila na 3 cíle (jak školy naplňují cíle RVP ZV, jaké mají vybavení a také jak komunikují s rodiči žáků a jinými subjekty). Dozvíte se, co si o zavedení ŠVP myslí učitelé sami.

1. Charakteristika pojmu Rámcový vzdělávací program a Školní vzdělávací program

Rámcový vzdělávací program (RVP)- dokument, který vymezuje rámce pro jednotlivé fáze vzdělávání dětí od 3-19 let. Představuje spolu s Národním programem státní úroveň v systému kurikulárních dokumentů.

Školní vzdělávací program (ŠVP)- školský dokument, který si vytvářejí jednotlivé školy sami. Dle ŠVP se uskutečňuje vzdělávání na jednotlivých školách. To, co mají školy zapsáno ve svých ŠVP je pro ně závazné.

1.1. Změny ve vzdělávacím systému v ČR

V současnosti prochází české školství inovacemi, které jsou vyvolány požadavky současné společnosti. Byl schválen nový kurikulární dokument Rámcový vzdělávací program, jenž je závazný pro všechny základní školy v ČR od 1. 9. 2007. Ale tento dokument existuje již od r. 2005. V tomto dokumentu jsou stanoveny cíle základního vzdělání a klíčové kompetence žáka, které mu pomáhají nejen v dalším studiu, ale i v běžném životě. Dle J. Kratochvílové: *„Model, v němž je učivo pojímáno jako prostředek rozvoje osobnosti dítěte, a který klade na vzdělávání v našich základních školách nové požadavky. Ty se promítají do samotné organizace výuky- variabilita a diferenciací, větší volnosti; metod práce- pestrost, respektování individuality osobnosti žáka, netradiční a aktivizující metody (např. projekty); učebního plánu- disponibilní hodiny, volitelné předměty, hodnocení- sebehodnocení žáka, různé formy hodnocení a dalších aspektů ve škole, ale samozřejmě i do profesní přípravy studentů v rámci pregraduální přípravy.“*¹

¹ Kratochvílová, J. *Teorie a praxe projektové výuky*, Brno: Paido 2006, 160 s., ISBN 80-210-4142-0, s. 5

Novou koncepci budoucího vývoje českého školství způsobilo včlenění České republiky do analytických a hodnotících zpráv a studií OECD v oboru vzdělávání od r. 1995. Při procesu připojení k Evropské unii byla zpracována studie školství Českého vzdělání a Evropa- strategii rozvoje lidských zdrojů po vstupu České republiky do Evropské unie. Hlavní změnou byla změna paradigmatu vzdělávání odpovídající vzdělávacím soustavám moderních demokracií.

Odborná veřejnost se poprvé setkala s informacemi o dvojstupňovém kurikulu evropských zemí, které se opírá o čtyři pilíře evropské vzdělanosti. Těmito pilíři jsou **UČIT SE POZNÁVAT, UČIT SE JEDNAT, UČIT SE ŽÍT SPOLEČNĚ a UČIT SE BÝT.** „Kurikulum je v dokumentu chápáno více jako program činností, než jako souhrn stanovených předmětů a témat a zakládá tak učení jako základ konceptu celoživotního učení.“² „Do tradičních předmětů vstupují mezipředmětová témata, uplatňují se volnější způsoby organizace vyučování, jako jsou projekty, bloková výuka, integrování předmětů, zařazování samotných modulů.“³

Vize a strategie, které jsou v tomto dokumentu formulovány, se staly východiskem pro nejdůležitější dokument transformace našeho vzdělávání- **Národní program rozvoje vzdělávání v České republice**, tzv. Bílá kniha. V tomto materiálu jsou konečně jasně pojmenovány klíčové principy změn našeho vzdělávání, definuje obecné cíle výchovy a vzdělávání, vyhlašuje vnitřní proměnu školy a jejího klimatu a mnoho dalšího.

Díky Bílé knize se zpracovaly důležité dokumenty ve dvou liniích- státní a školní (Rámcové vzdělávací programy- pro všechny stupně vzdělávání a Školní vzdělávací programy). Rámcový vzdělávací program se především soustředí na individualitu žáka, koncept celoživotního učení, změny v pojetí vyučování, změny klimatu školy a pedagogickou autonomii učitelů a škol.

² Kratochvílová, J. *Teorie a praxe projektové výuky*, Brno: Paido 2006, 160 s., ISBN 80-210-4142-0, s. 8

³ Čerych, L. *České vzdělání a Evropa- strategie rozvoje lidských zdrojů při vstupu do Evropské unie*, Praha: ÚIV 1999, 88 s., ISBN 80-211-0312-4, s. 88

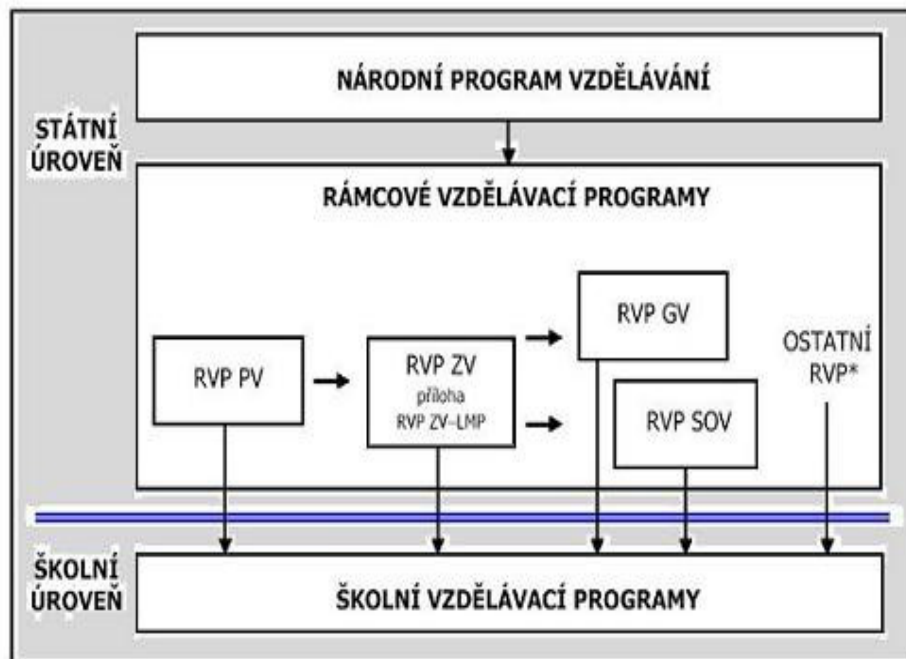
S tímto dokumentem se dostává do škol větší autonomie pro učitele. Učitelé mají více svobody při vyučování , ale i větší zodpovědnost při naplňování určených cílů a dosahování kompetencí pro daný stupeň vzdělání.

1.2. Vymezení RVP v systému kurikulárních dokumentů

Systém kurikulárních dokumentů je shodný s novými principy kurikulární politiky, které jsou zformulovány v Národním programu (tzv. Bílé knize) rozvoje vzdělávání v České republice a též stanovenými v zákoně č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání.

Kurikulární dokumenty jsou tvořeny v úrovni **státní** a **školní**. Státní úroveň tvoří **Národní program vzdělávání** a **Rámcové vzdělávací programy**. Státní úroveň vzdělávání definuje počáteční vzdělávání jako celek. Rámcové vzdělávací programy definují závazné rámce vzdělávání pro jednotlivé etapy vzdělávání (předškolního, základního, středního vzdělávání). Školní úroveň představují **Školní vzdělávací programy**.

Jak Národní vzdělávací program, Rámcový vzdělávací program, tak i Školní vzdělávací program jsou veřejné dokumenty přístupné jak pedagogům, tak i laické veřejnosti, která je buď zainteresovaná např. rodiče žáků, studentů nebo těm, které tato problematika zajímá.

Obr. 1 Systém kurikulárních dokumentů

Zdroj: http://www.rvp.cz/soubor/RVPZV_2007-07.pdf

Zavádění RVP ZV do praxe škol má 4 fáze:

- r. 2004/2005 až 2006/2007 přípravné období (tvorba ŠVP)
- od 1. 9. 2007 všechny školy v 1. a 6. ročníku vyučují dle vlastních ŠVP
- 2007/2008 až 2010/2011 školy vyučují dle ŠVP v 1., 2., 3., 4., 6., 7., 8. a 9. třídě
- 2011/2012 školy vyučují ve všech ročnících dle vlastních ŠVP

1.3 . Principy RVP ZV

RVP ZV navazuje na Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání a z RVP ZV se vychází při tvorbě Rámcového vzdělávacího programu pro střední vzdělávání. (závazný pro všechny střední školy při stanovení požadavků přijímacího řízení)

Specifikuje úroveň klíčových kompetencí, které by si měli žáci osvojit do konce základního vzdělávání.

Vymezuje všechno, co je společné a nezbytné v základním vzdělávání žáků

Definuje vzdělávací obsah (učivo a očekávané výstupy)

Jako součást základního vzdělávání jsou průřezová témata s výrazně formativními funkcemi.

Rámcový vzdělávací program pro základní školy je otevřený dokument, který bude v různých časových obdobích inovován dle potřeb učitelů, žáků a společnosti, které se mění a vyvíjí.

1.4. Trendy ve vzdělávání

Při dosahování cílů základního vzdělávání se zohledňují potřeby a schopnosti žáků.

Uplatňuje se rozmanitější organizace a individualizace výuky dle potřeb a možností žáků.

Vytváření příznivých sociálních, emocionálních i pracovních klimat, které jsou založeny na účinné motivaci a spolupráci.

Změny jsou i v hodnocení žáků (individuální hodnocení jejich výkonů a využívání slovního hodnocení)

Zachovat co nejdéle ve vzdělávání přirozené heterogenní skupiny žáků a omezit důvody k vyčlenění žáků do specializovaných tříd a škol.

Zdůraznit účinnou spolupráci s rodiči.

1.5. Koncepce a cíle základního vzdělávání

Základní vzdělávání je jediná etapa, která je povinná pro celou naši populaci ve dvou obsahově, organizačně a didakticky navazujících stupních. Vzdělávání na prvním stupni plynule navazuje na předškolní vzdělávání a na výchovu v rodině a snaží se usnadňovat svou koncepcí přechod žáků z předškolního vzdělávání a rodinné péče do obligatorního, pravidelného a systematického vzdělávání. Vzdělávání je založeno na poznávání, respektování a rozvoji individuálních potřeb, schopností, dovedností a zájmů každého jednotlivce.

Vzdělávání na základní škole má svým činnostním, praktickým charakterem a uplatňováním přiměřených metod motivovat žáky k dalšímu učení a vést k poznání, že mohou hledat, tvořit a objevovat vhodnou cestu řešení problémů.

Základní vzdělávání na prvním stupni vyžaduje podnětné a tvůrčí školní prostředí, které bude podporovat nejschopnější žáky, povzbuzovat méně nadané a pomáhat nejslabším žákům.

V průběhu vzdělávání na základní škole získají žáci různé kvality osobnosti, které jim umožňují pokračování v dalším studiu, zlepšování ve vybrané profesi a zdokonalování svých dovedností, vědomostí a schopností v průběhu celého života v rámci celoživotního vzdělávání.

Hlavním cílem vzdělávání na základních školách je pomoci žákům formovat a rozvíjet klíčové kompetence a zajistit základ všeobecného vzdělání. To vše je zaměřeno na praktické jednání a situace, které znají žáci ze svého života.

Snaží se o naplnění dalších cílů, jako je :

- *Umožnit osvojení si strategie učení a motivovat je pro celoživotní učení.*
- *Povzbuzovat žáky k tvořivému i logickému myšlení a k řešení problémů.*
- *Podněcovat žáky k univerzální, efektivní komunikaci.*
- *Rozvíjet schopnost spolupráce mezi spolužáky a uznávat práci a úspěchy nejen vlastní, ale i ostatních.*
- *Připravit žáky, aby se žáci prosazovali jako svébytné, svobodné a zodpovědné osoby, které znají svá práva a plní své povinnosti.*
- *Rozvíjet vnímavost a emoční vztahy k lidem, prostředí a k přírodě*
- *Vede žáky k toleranci a ohleduplnosti k ostatním spoluobčanům, kulturám a duchovním hodnotám.*
- *Pomoci žákům poznat a rozvinout jejich schopnost, dovednosti a vědomosti v souladu s jejich skutečnými možnostmi a nechat je rozhodovat o jejich životním povolání.*

2. Klíčové kompetence

Školy se nyní soustřeďují na výuku klíčových kompetencí, které mají žáci v průběhu základního vzdělání získat.

Klíčové kompetence jsou souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot, které jsou významné pro rozvoj osobnosti dítěte a pro následné uplatnění v naší společnosti. Tyto klíčové kompetence získává žák na úrovni, která je pro něj dosažitelná dle jeho věku a rozvoje. Klíčové kompetence tvoří základ, aby žák pochopil nutnost celoživotně se vzdělávat a bral to jako součást jeho rozvoje.

Klíčové kompetence se navzájem prolínají a jsou multifunkční. Získáme je jako výsledek celkového procesu vzdělávání.

Mezi klíčové kompetence se řadí *kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální, kompetence občanské kompetence pracovní*

Kompetence k učení: žák by měl na konci základní školy vybírat a používat vhodné metody pro efektivní učení, dokáže plánovat, organizovat a řídit svoje učení a má projevovat snahu o celoživotní učení a další studium.

Dokáže vyhledat a třídit informace na základě jejich pochopení a propojení. Využívá jich efektivně nejen v učení, tvůrčích činnostech ale také v praktickém životě.

Umí používat termíny, znaky a symboly. Vědomosti propojuje do širších celků poznatků z různých vzdělávacích oblastí a umí si vytvořit souhrnný pohled na matematické, přírodní, společenské a kulturní jevy.

Dokáže samostatně experimentovat a pozorovat, porovnává a dokáže kriticky posuzovat a vyvozovat závěry, které může využít i v budoucnosti.

Má pozitivní vztah k učení a dokáže posoudit vlastní rozvoj a dokáže přesně určit problémy či překážky bránící mu v učení. Dokáže o nich diskutovat.

Kompetence k řešení problémů: na konci základní školy by měl žák vnímat problémové situace nejen ve škole, ale i mimo školu. Dokáže poznat problém a přemýšlí o jeho příčinách. Při řešení tohoto problému využívá vlastní úsudek a zkušenosti.

Vyhledává vhodné informace k řešení problému a objevuje různé metody řešení. Prvním neúspěchem se nenechá odradit.

Při hledání řešení používá logické, matematické a empirické způsoby.

Dokáže kriticky myslet a je schopen obhájit svá rozhodnutí a činy, za které je plně zodpovědný.

Kompetence komunikativní: žák na konci povinné školní docházky má zvládat zformulovat a vyjadřovat své myšlenky a názory v logickém sledu. Má souvislý a kultivovaný písemný i ústní projev.

Dokáže naslouchat projevům druhých lidí, rozumí jim a dokáže na ně vhodně reagovat. Účinně se zapojuje do diskuze a dokáže obhájit svůj názor vhodnými argumenty.

Rozumí různým typům textu a záznamu, používaným gestům v běžném životě a jiným informačním a komunikačním prostředkům.

Využívá informační, komunikační prostředky i technologie pro kvalitní a účinnou komunikaci s okolím.

Komunikativní dovednosti využívá k vytvoření vztahů s ostatními lidmi a k jejich kvalitní spolupráci.

Kompetence sociální a personální: dítě by mělo umět spolupracovat ve skupině a podílet se se spolužáky a učitelem na tvorbě pravidel práce ve skupinách. Podílením se na vytváření pravidel týmové práce je pozitivně ovlivněna jeho činnost v kolektivu.

Dítě se podílí na vytváření přátelské atmosféry jak v týmu, tak i v celém kolektivu třídy. Díky ohleduplnosti k ostatním spolužákům a úctě při jednání

s druhými lidmi si upevňuje mezilidské vztahy. Slabším žákům poskytne dobrovolně pomoc a dokáže sám o pomoc požádat.

Dokáže diskutovat jak ve skupinách, tak i ve třídě, chápe potřebu spolupráce při řešení problémů. Oceňuje zkušenosti druhých lidí a uznává jiná hlediska, bere si poučení z toho, co si jiní myslí a dělají.

Formuje si vlastní pozitivní představu o sobě samém, čímž podporuje svoji sebedůvěru a svůj rozvoj. (ovládá a řídí svoje chování a jednání tak, aby byl sám na sebe hrdý a sám se sebou spokojený).

Kompetence občanské: žák by měl na konci základní školy respektovat názory a přesvědčení druhých. Měl by si vážit jejich vnitřních hodnot. Dokáže se vcítit do situace jiných lidí. Je proti útlaku, špatnému zacházení a je si vědom, že se má postavit proti fyzickému a psychickému násilí.

Je si vědom svých práv a povinností nejen ve škole, ale především mimo ni. Ví jaké jsou společenské normy.

Dokáže se zachovat správně v krizových situacích. Poskytuje dle svých možností pomoc.

Respektuje a chrání naše tradice a kulturní dědictví. Měl by mít pozitivní vztah k umění a smysl pro kulturu a tvořivost. Zapojuje se do kulturních a sportovních aktivit.

Chápe ekologické souvislosti a environmentální problémy. Rozhoduje se ve prospěch podpory, ochrany zdraví a trvale udržitelného rozvoje společnosti.

Kompetence pracovní: žák by měl používat bezpečně materiály a nástroje. Dodržuje při práci s nimi určená pravidla bezpečnosti práce. Plní si své povinnosti a závazky a dokáže se zadaptovat na změny či nové pracovní podmínky.

Přístup k výsledkům jeho pracovní činnosti je nejen z hlediska kvality, funkčnosti a hospodárnosti, ale také z hlediska ochrany zdraví druhých i svého a také ochrany životního prostředí a kulturních hodnot.

Dokáže využít při práci znalosti z různých vzdělávacích oblastí, které jsou mu k prospěchu v jeho rozvoji i při jeho přípravu na budoucnost.

Orientuje se v základních činnostech, které jsou potřebné k uskutečnění podnikatelského záměru a jeho realizaci. Uvědomuje si cíle a rizika podnikání a rozvíjí svoje podnikatelské myšlení.

Obr. 2 Směřování k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí žáků

Zdroj: http://www.rvp.cz/soubor/RVPZV_2007-07.pdf

2.1. Využití kompetencí při přípravě učitele na výuku

Obsah vzdělávání je rozdělen do devíti vzdělávacích oblastí. Tyto oblasti v sobě obsahují buď jeden vzdělávací obor, nebo vzdělávací obory, které jsou si blízké. Mezi tyto vzdělávací oblasti patří **Jazyk a jazyková komunikace**, **Matematika a její aplikace**, **Informační a komunikační technologie**, **Člověk a jeho svět**, **Člověk a společnost** (Dějepis a Občanská výchova), **Člověk a příroda** (Fyzika, Chemie, Přírodopis, Zeměpis), **Umění a kultura** (Hudební a Výtvarná výchova), **Člověk a zdraví** (Výchova ke zdraví a Tělesná výchova) a **Člověk a svět práce**

V těchto vzdělávacích oblastech se charakterizuje vzdělávací obsah a nalezneme zde i návaznost vzdělávacího obsahu mezi 1. a 2. stupněm základní školy.

Na charakteristiku vzdělávacích oblastí navazuje cílové zaměření oblasti vzdělávání. Zde zjišťujeme k čemu a jak je žák veden k dosažení klíčových kompetencí.

Vyučující může správný průběh k dosažení klíčových kompetencí ověřit *očekávanými výstupy*. Očekávané výstupy mají činnostní funkci a jsou orientované na praxi. Tyto výstupy jsou na prvním stupni děleny do 2 období:

- **1. období** je na konci 3. ročníku (toto období nezávazné, pouze orientační)
- **2. období** je na konci 5.ročníku (toto období je závazné)

Očekávané výstupy jsou i v posledním, devátém ročníku, kde jsou také závazné.

Učivo, které je definované v RVP ZV, je pouze doporučené k rozpracování do jednotlivých ročníků v ŠVP. Pokud to je již jednou zapsané v ŠVP, tak je toto učivo závazné.

Každý učitel by měl dbát při přípravě na hodinu na kompetence, které žák získá. Každá škola má jiným způsobem zpracované vyučovací předměty. V rámci výzkumu k této bakalářské práci, jsem nahlédla do ŠVP tří škol. Vzdělávací obsah vzdělávacího oboru je v jádru stejný, ale liší se klíčovými kompetencemi. Některá škola má vypsány pouze některé kompetence, jiné mají u každého předmětu vypsány všechny kompetence. Uvedme si příklad na Českém jazyce a literatuře. Tento předmět spadá do Vzdělávacího oboru Jazyk a jazyková komunikace.

Český jazyk a literatura má stěžejní postavení ve výchovně a vzdělávacím procesu. ZŠ Polabany 3 a ZŠ Svítkov má Český jazyk dělen do tří složek 1) Komunikační a slohová výchova (cílem je rozvoj komunikačních schopností, tvořivosti a fantazie), 2) Jazyková výchova (cílem naučit žáky jasně a srozumitelně se vyjadřovat, jak ústně, tak i písemně) a 3) Literární výchova (humanizace osobnosti, pochopení mezilidských vztahů, rozvoj estetického cítění a získání čtenářských návyků). ZŠ Polabiny 1 má Český jazyk dělen do čtyř složek. První dvě složky mají stejné, třetí složka je Psaní a čtvrtá složka je Jazyková výchova.

Výuka probíhá v kmenových třídách, ale mohou se použít i učebny informatiky, kde mají výukové programy.

ZŠ Polabiny 3:

Kompetence k učení: Pozitivní motivace žáka; použití vhodných učebnic, pracovních sešitů, encyklopedií a slovníků, práce s jazykovými příručkami, autokorekce chyb; žák je veden k samostatnému pozorování; k posuzování a výsledků.

Kompetence k řešení problémů: Motivuje žáka k samostatnému řešení problémových situací a napomáhá mu hledat další možnosti řešení. Vede žáka ke kritickému myšlení a k odpovědnosti za svá rozhodnutí a činy.

Kompetence komunikativní: Slohová cvičení na zadané téma, kde žák formuluje své myšlenky a názory v logické posloupnosti a kultivovaném projevu; diskusní kroužky, kde se žáci učí naslouchat názorům druhých a reagovat na ně; možnost

využití informačních a komunikačních prostředků včetně technologií pro kvalitní komunikaci s okolím.

Kompetence sociální a personální: Práce ve skupinách, spoluvytváření pravidel v týmu, individuální přístup k nadaným žákům, ale i k žákům se SPU; posiluje se sebedůvěra žáků

Kompetence občanské: Respektování věkové, sociální, etnické a intelektové zvláštnosti žáků; zapojení žáků do kulturního dění (kulturní akce, soutěže...)

Kompetence pracovní: Rozvoj smyslu pro povinnost u žáků pravidelnou přípravou na hodinu, shromažďováním materiálů apod.; žáci jsou informováni a poučeni o bezpečném používání materiálů, dodržení pravidel a svých povinností.

Průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, multikulturní, environmentální a mediální výchova.

ZŠ Polabiny 1:

Kompetence k učení: Žák manipuluje s názornými pomůckami, pozoruje, třídí; rozvíjí dovednosti potřebné k osvojení učiva, hlavně čtení s porozuměním a stručným vyjádřením obsahu; využívání naučených pravopisných jevů.

Kompetence k řešení problému: Žák si provádí jednotlivé záznamy svých zkušeností; vyhledává v textu chyby a nahrazuje je správným řešením.

Kompetence komunikativní: Dítě má vhodný mluvený a písemný projev s ohledem na věk; vyjadřuje vlastní názor, dokáže diskutovat, respektuje a naslouchá názorům druhých; rozšiřuje si slovní zásobu pomocí mimočítankové četby.

Kompetence občanské: Žák se učí slušnému chování bez hrubosti a násilí; zodpovídá za své chování; vytváří si smysl pro kulturu a tvořivost.

Kompetence pracovní: Žák udržuje pořádek na pracovním místě; samostatně připravuje pomůcky na výuku; dodržuje hygienická pravidla čtení a psaní.

Průřezová témata: Osobní a sociální výchova a multikulturní výchova

ZŠ Svítkov:

Kompetence k učení: Žák se aktivně zapojuje do činnostního učení; učí se číst s porozuměním; vyhledává a zpracovává informace a pracuje samostatně; díky zajímavým úlohám získává žák pozitivní vztah k učení a má pocit úspěchu.

Kompetence komunikativní: Vyjádření žakových názorů; umí naslouchat druhému; učí se prezentovat svoje myšlenky; užívá souvislý projev.

Kompetence sociální a personální: Spolupracuje ve skupinách, dodržuje pravidla a učí se sebehodnotit.

Kompetence občanské: Učí se řešit problémy v třídním kolektivu.

Průřezová témata: Osobní a sociální výchova- rozvoj schopností poznávání, psychohygiena- *komunikativní kruh* (1.-5. ročník); mezilidské vztahy- *komunikativní kruh* (1.-3. ročník dramatizace, 4.-5. ročník slohové etudy); multikulturní výchova a mediální výchova (stavba mediálních sdělení 3.-5. ročník, fungování a vliv médií ve společnosti- 5. ročník. sloh, tvorba mediálních sdělení 5. ročník časopis)

3. Projektová výuka

Projektová výuka není nikterak nic nového ve školství jak u nás, tak v zahraničí. V současné době se u nás projektová výuka začala znovu rozmáhat. Již v historii se projektovou metodou zabývali přední pedagogové a reformátoři pedagogiky. Abychom pochopili správně projektovou metodu, musíme se podívat do historie pedagogiky, jak se vyvíjela. Především jak se vyvíjelo pojetí role žáka a učitele.

V dnešní době se opět ke slovu dostává projektová výuka, protože díky ní můžeme naplňovat všechny obecné cíle Rámcového vzdělávacího programu pro základní školy (vést žáky k všestranné, účinné a otevřené komunikaci ...).

V následujícím textu se podíváme, jak se projektová metoda vyvíjela v historii, jak se změnilo pojetí dítěte a učitele.

3.1. Historie projektové metody

Jak jsem již napsala projektová výuka není v historii vyučování nic nového. Projektová metoda byla v historii spojována s pedagogickým reformním hnutím koncem 19. století a počátkem 20. století. Ale počátky projektové metody nalezneme již v 17. století, kde byl projekt součástí závěrečné zkoušky na vysoké škole architektury ve Francii.

18. století bylo nazýváno „ pedagogickým“ stoletím. Hlavním představitelem této doby byl J. J. Rousseau. V jeho pedagogických úvahách můžeme nalézt souvislost s dnešním pojetím vzdělávání a výchovy a také některá východiska metody projektové výuky. Měl snahu především o samostatnou aktivitu dítěte (žáka) a osobní zkušenosti ze styku s okolním světem. Dítě se rozvíjí pomocí vlastních zkušeností, pozorováním a uvažováním.

Stoupenec Rousseaua, J. H. Pestalozzi postavil do středu pozornosti dítě. Svůj systém postavil na pedagogice „pomoci a porozumění“. Snažil se o rozvoj celého dítěte (rozvoj fyzický, mentální, morální). Vzdělávání definoval „*harmonický vývoj sil a kapacity celého lidského bytí.*“⁴

Škola C. Freineta je úzce spojena se svým prostředím a praktickou zkušeností žáka, která je pro něj nenahraditelná. Usiloval o školu volnou a činnou pro všechny. „*Jde o zacházení s předměty, experimentování, vytváření nových předmětů. Vychází ze zájmů dítěte (jednotlivce či skupin).*“⁵ Toto vyučování se velmi podobá projektové výuce např. vydávání časopisů apod.

Za tvůrce teoretického rámce projektové metody lze považovat J. Deweye. Tento profesor filozofie, pedagogiky a psychologie věnoval svůj život vytvoření

⁴ Kratochvílová, J. *Teorie a praxe projektové výuky*, In Stockton, J. L. *Project work in education*, Boston, New York, Chicago: Houghton Mifflin Company 1920, 166s., s. 12

⁵ Skálová, J. *Za novou kvalitou vyučování*, Brno: Paido 1995, 89 s., ISBN 80-85931-11-7, s. 34 - 35

nového konceptu výchovy a vzdělávání v Americe. Tato koncepce později ovlivnila pedagogiku nejen v Americe, ale také v Evropě a dalších zemích. Ve své metodě spojil pedagogické a psychologické hledisko tzn. že přizpůsobil obsah a metody práce dětské psychice a zároveň chtěl, aby výchova a vzdělávání korespondovalo s potřebami společnosti. *„Dewey vkládal velkou naději ve spojení školy se životem, chtěl ji učinit místem pobytu dítěte, kde se učí přímo životem, místo aby byla jen učebnou, v níž se zadávají úkoly, které mají abstraktní povahu a vzdálený vztah k životu. Zdůrazňuje význam společnosti, společenských potřeb a cílů života jednotlivce.“*⁶

Zakladatel projektové metody byl W. H. Kilpatrick, žák Deweye. Díky němu pronikla pragmatiká pedagogika do škol a prosadil obsah učiva a vyučovací metody, jenž spočívají na řešení problému.

I v českém prostředí najdeme kořeny projektové výuky, ale mnohem později než tomu bylo v zahraničí. Koncem 19.století podléhalo české školství vlivu herbartovské filozofii a psychologii – výuka byla založena na pedantství, formalismu, přehlížení potřeb žáka. Počátkem 20.století se objevovali snahy o inovace ve škole, aby škola byla volnějši, svobodnějši a hlavně pod vlivem amerického pragmatismu a nových psychologických poznatků.

Za první republiky vzniklo mnoho návrhů na inovace v našem školství, ale ani jeden nebyl schválen.

Konkrétní činy s proměnou škol přinesl až V. Příhoda ovlivněný pragmatikou pedagogikou. Dalšími zastánci projektové metody byl např. Rudolf Žanta, Stanislav Vrána a významný český teoretik činné školy a činnostního vyučování Jan Uher. J. Uher byl také ovlivněn zahraniční pedagogikou a výrazně ovlivnil české školství ve 30. letech. Zdůrazňoval že *„na ideu činné školy se nelze dívat jako na dobové heslo spjaté s chvilkovým hnutím, které brzy přestane žít, jelikož tato idea má hluboké kořeny ve vědeckém myšlení doby a potřebách duševního*

⁶ Kratochvílová, J. *Teorie a praxe projektové výuky*, Brno: Paido 2006, 160 s., ISBN 80-210-4142-0, s. 27

života“⁷ Ve své práci „Hlavní zásady didaktické“ se zabýval didaktickým zásadám činné školy. Tyto zásady vyjadřují i pojetí dnešního kurikula. Např. *škola musí naučit správnému učení se* (kompetence učit se), *méně rozepsané osnovy vzhledem k individualizaci výuky* (pojetí RVP ZV), *při učení je nutná příjemná a vyrovnaná pohoda* (klíma školy a třídy).

Za okupace Československa stagnovaly reformní myšlenky pedagogického hnutí a zároveň byla zastavena činnost ve školách. Po válce byla výchova a vzdělávání ryze politickým jevem.

Zlom nastává po roce 1989, kdy se vyměnily politické strany. Byla zde potřeba změny výchovy a vzdělávání. Školství reagovalo na nové trendy ve světě. Změna byla nutná z mnoha příčin např. dominantní postavení učitele, nedocení osobnosti žáka, přetěžování žáka informacemi, nevhodné metody učení. Změny proběhly jak koncepční, tak i z organizační např. revize osnov, zavedení devítileté povinné docházky roku 1996, obnovení pětiletého 1. stupně, změna právního postavení škol (školy příspěvkové organizace s právní subjektivitou), vznikaly nové alternativní vzdělávací programy a následně i školy např. Waldorfská škola, Montessori školy, škola s prvky Daltonského a Jenského plánu.

3.2. Změna pojetí dítěte a učitele

Většina „tradičních“ škol se soustřeďují na obsah učiva, znalosti žáků. Nepřijímají dítě (žáka) jako jedince vzdělávající. Potlačují rovnocenné partnerství učitele a žáka ve třídě. Učitelé využívají své autority z pozice síly.

„Naplnit cíle, kompetence a obsah RVP ZV předpokládá změnu paradigmatu dítěte-subjektu vzdělávání.“⁸

⁷ Kratochvílová, J. *Teorie a praxe projektové výuky*, In Uher, J. *Idea činné školy*, Praha, 4 s., s. 4

⁸ Kratochvílová, J. *Teorie a praxe projektové výuky*, Brno: Paido 2006, 160 s., ISBN 80-210-4142-0, s. 12

Na dítě má být pohlíženo jako na:

- *Osobnost tvořivou, zvědavou – s potřebou se rozvíjet, poznávat a tvořit;*
- *Osobnost svobodnou s možností rozvíjet své potenciality; dítě je subjektem výchovy a vzdělávání;*
- *Osobnost individuální a společenskou;*
- *Osobnost kritickou, otevřenou;*
- *Osobnost aktivní, činnou, jednající;*
- *Osobnost celistvou;*
- *Osobnost zodpovědnou;*
- *Osobnost schopnou seberegulace.*⁹

Tím, že se bude pohlížet na dítě (žáka) jako na **osobnost** se musí změnit paradigma učitele a jeho práce. Učitel musí volit takové metody a formy práce, které mohou a budou podporovat rozvoj osobnosti dítěte, jeho individuality, tvořivosti, celistvosti, konstruování nových poznatků a zkušeností.

Učitel už není nadřazená autorita ve třídě, ale má být žákovi rovnocenným partnerem. Má být spíše jeho konzultantem. Učitel by měl především vnímat osobnost dítěte jako celistvou a zaměřeností jednotlivce v podobě potřeb, motivů, a zájmů. Učitel by měl umět odhadnout schopnosti dítěte a zvolit vhodné strategie, které pomohou dítěti rozvinout jeho možnosti s pomocí využití vzájemného působení.

Nutnost „*uchopit výchovu a vzdělávání jako proces osobnostně orientovaný zaměřený na dítě*“¹⁰ Tato definice je velmi podobná s psychoterapeutickým pojetím Carla Rogerse, který se zaměřuje na člověka, ve kterém je zřejmá víra v osobnostní růst druhých. Tento humanistický přístup byl využíván i mimo

⁹ Tamtéž s. 12-13

¹⁰ Kratochvílová, J. *Teorie a praxe projektové výuky*, Brno: Paido 2006, 160 s., ISBN 80-210-4142-0, s. 14

klinické oblasti jako je například vzdělávání. Využití schopností sebeporozumění člověka v transformaci vlastního sebepojetí, základních postojů a jednání se může dít pouze v atmosféře, která podporuje psychologické vztahy a za splnění tří podmínek (níže rozepsaných), které platí nejenom ve vztahu terapeut – klient, rodič – dítě ale také ve vztahu učitel – žák a další.

První podmínkou je **Autentičnost** – primární výzva pro učitele. Být sám sebou a dovolit dětem být autentickými osobnostmi. Rovnocenný vztah **UČITEL – ŽÁK**.

Druhou podmínkou je **Akceptace, vzájemná důvěra** – druhá výzva pro učitele. Bezpodmínečně přijímat kterýkoliv dítě v jakékoliv situaci.

Poslední podmínkou je **Empatické porozumění** – třetí výzva pro učitele. Empatické naslouchání s porozuměním. Rogers pokládá empatii za nejkřehčí a nejmocnější nástroj ve vzájemné komunikaci. Když budeme dítě takto naslouchat, jeho reakce může být takováto: „*Konečně někdo porozuměl tomu, jaké to je být mnou, aniž by mě chtěl analyzovat a hodnotit. Nyní mohu rozkvétat, růst a učit se.*“¹¹

V. Spilková uvádí šest základních linií oblasti odpovědnosti učitele:

- **Znalosti a porozumění** (*předmětové znalosti, znalost kurikula, znalosti vývojových zákonitostí a procesů učení, znalost výchovného systému, učitelských rolí apod.*).
- **Plánování a projektování** celku i dílčích znalostí.
- **Vyučovací strategie** a metody zprostředkování učiva takovým způsobem, který umožní smysluplné učení. Zde jsou důležité dvě podmínky – aby učitel sám dobře rozuměl učivu a aby měl dobrou představu o kognitivních schopnostech konkrétních učebních procesech dětí. Důraz je kladen také na komunikativní kompetenci.

¹¹ Rogers, C. *Způsob bytí. Klíčová témata humanistické psychologie z pohledu jejího zakladatele*, Praha: Portál 1998, 292s., ISBN 80-7178-233-5, s.17

- **Třídní management** (řízení a organizování vyučovacích situací, vytváření příznivého edukativního klimatu ve třídě, pravidel školní práce a kvalitní komunikace apod.)
- **Hodnocení** žákovy učební aktivity, výsledků a celkového pokroku v učení a osobním rozvoji
- **Další profesionální rozvoj učitele, reflexe vlastní práce a utváření.**¹²

Když se ovšem podíváme, zda tyto kompetence učitelé využívají v praxi, zjišťujeme, že čeští učitelé mají především předmětové znalosti a bohužel zaostávají ve znalostech, které souvisejí s vývojovými a psychologickými zvláštnostmi, procesy učení zaměřené na dítě a jeho rozvoj. Teoreticky jsou čeští učitelé vybaveni mnoha strategiemi, metodami a formami práce, ale v praxi využívají pouze metody a formy, které mu po dlouholeté praxi vyhovují. Učitel vyučuje v prostředí založeném na soutěživosti a strachu z neúspěchu.

*„Uplatnění projektů ve výuce je jedna z možností, jak rozvíjet osobnost žáka ve všech jeho rovinách.“*¹³

Vývoj celé osobnosti žáka probíhá ve škole v procesu vyučování, který by měl být založen na účasti jak učitele, tak i žáka. Mezi učitelem a žákem má být soulad – „řídící činnost tak i učení jako aktivní činnosti žáka.“¹⁴ Jak již bylo řečeno důležité při práci učitele je zvláštní typ sociální komunikace – pedagogická komunikace. Je to výměna informací mezi účastníky projektu (učitele – žáka a žáků mezi sebou). Informace se v pedagogické komunikaci zprostředkovává verbálně i neverbálně. Tento typ komunikace sleduje také pedagogické cíle a pomáhá vychovávat a vzdělávat.

¹² Spilková, V. *Proměny primární školy a vzdělávání učitelů v historicko srovnávací perspektivě*, Praha: PdF UK 1997, 121s., ISBN 80-86039-41-2, s. 60-61

¹³ Kratochvílová, J. *Teorie a praxe projektové výuky*, Brno: Paido 2006, 160 s., ISBN 80-210-4142-0, s. 18

¹⁴ Tamtéž s. 19

3.3. Klima třídního prostředí

Důležité pro projektovou výuku a pro správný rozvoj žáků je také klima třídy, ve kterém se žáci neustále pohybují. Klima třídy je nutnou podmínkou pro realizaci projektové metody. Pedagogové by měli věnovat pozornost sociálně psychologickým jevům, což mohou docílit pomocí kompetencí pedagogicko-organizační, manažerské, komunikativní a dalším. Dle J. Průchy je klima třídy především výtvořem pedagoga, což se týká malých dětí, ale s přibývajícím věkem žáků si ho vytvářejí sami. Žáci toto klima vnímají, prožívají a hodnotí.

Žáci chtějí klima, kde jsou všichni spokojeni, není soutěživost a rivalita a kde se nemusejí bát neúspěchu.

J. Kratochvílová při vzdělávacích seminářích, které se věnovaly tvorbě Školního vzdělávacího programu, vedla diskusi s 300 učiteli. Výsledkem byl souhrn podnětů pedagogů, jak naplňovat všechny obecné cíle Rámcového vzdělávacího programu pro základní školy. Můžeme z nich vyvodit tendence, principy a nástroje, které jsou nutné pro vnitřní změnu školy:

- *Orientace na nové metody výuky a na činnostní metody – často uvádí projektové vyučování.*
- *Orientace na kooperativní a skupinové formy práce, na společné činnosti a týmovou práci.*
- *Orientace na časté řešení problémových úkolů.*
- *Orientace na práci s informacemi.*
- *Využití sebereflexe, sebehodnocení jako prostředku zpětné vazby a autoevaluace.*
- *Vytvoření většího časového prostoru pro komunikaci; její rozvoj asertivní jednání.*
- *Podpora vlastní tvořivosti dítěte a jeho tvorby.*

- *Poskytnutí prostoru žákům „být sám sebou“.*
- *Zapojení žáků do procesu řízení školy, třídy.*
- *Přenesení zodpovědnost za svůj rozvoj na žáka.*
- *Přenesení procesu edukace i za „brány“ školy – otevřená, komunitní škola.*
- *Individualizace a vnitřní diferenciací vzdělávání.*
- *Propojení života školy a výuky s životem reálným.*¹⁵

Inovace ve vzdělávání a výchově se týkají každého učitele, ale bude hodně záležet na úrovni osobnostní a profesní vybavenosti každého. Budou se muset oprostít od zažitých metod a forem práce i pojetí dítěte a také role učitele a budou muset získávat nové kompetence.

3.4. Definice projektu

Existuje mnoho definic projektu např. „*V. Příhoda vnímá projekt jako seskupení problémů a říká, že problému se využívá při metodě projektové.*“¹⁶ Dle V. Příhody je projekt vlastní podnik žáků, který dává vyučování cíl a přispívá k jeho oživení. Projekt jsou soustředěné úkoly zahrnující ucelené učivo z jednoho předmětu či několika předmětů. Existují dva základní předpoklady – stanovený praktický cíl a uspokojivý výstup.

E. Lukařská uvádí definici projektu takto: „*Projekt jako žákův podnik sledující určitý cíl, za nějž žák převzal odpovědnost.*“¹⁷ M. Pash uvádí : „*Projekt je výroba*

¹⁵ Kratochvílová, J. *Teorie a praxe projektové výuky*, Brno: Paido 2006, 160 s., ISBN 80-210-4142-0, s. 22

¹⁶ Tamtéž s. 34

¹⁷ Lukavská, E. *Pozor děti. Didaktické otázky vyučování orientovaného na dítě*, Dobrá Voda: Aleš Čeněk 2003, 197s., ISBN 80-86473-52-X, s. 51

skutečného produktu, který představuje souhrn dosavadních zkušeností získaných v dané oblasti.“¹⁸

J. Henry nemá definici projektu, ale vymezil 6 kritérií, které jsou ze třech úhlů pohledu:

Žák:

- (obvykle) vybírá téma projektu
- vyhledává vlastní zdroje materiálu
- prezentuje závěrečný výsledek – produkt
- vede svou práci samostatně

Projekt:

- má rozsáhlejší podobu, trvá delší dobu

Učitel:

- přijímá roli poradce

3.5. Projektová metoda

Projektová metoda je vymezena pomocí projektu. *„Na projektovou metodu nahlížíme jako na uspořádaný systém činností učitele a žáků, v němž dominantní roli mají učební aktivity žáků a podporující roli poradenské činnosti učitele, kterými směřují společně k dosažení cílů a smyslu projektu. Komplexnost činností vyžaduje využití různých dílčích metod výuky a různých forem práce.“¹⁹*

Typické znaky projektové metody jako souboru činností:

- Organizovaná učební činnost směřující k určitému cíli (od realizace až po výstup projektu)

¹⁸ Pash, M. aj. *Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině*, Praha: Portál 1998, 416 s., ISBN 80-7178-124-4, s.160

¹⁹ Kratochvílová, J. *Teorie a praxe projektové výuky*, Brno: Paido 2006, 160 s., ISBN 80-210-4142-0, s. 37

- Činnost, kde nemůžou být dopředu naplánovány jednotlivé etapy
- Činnost, která vyžaduje aktivitu žáka, jeho zodpovědnost a samostatnost
- Činnost tvořivou a reagující na případné změny v projektu
- Činnost, která je autoregulována
- Praktická činnost či zkušenost, kde se žák motivoval k učení a přispívá k rozvoji jeho sebepojetí

Projektová metoda je základem projektové výuky. „ *Podstatným znakem projektové výuky je, že žáci projekt realizují od jeho plánování až po vytvoření odpovídajícího produktu, artefaktu, konkrétního výstupu projektu a svoje zkušenosti zprostředkovávají druhým.*“ ²⁰

3.6. Fáze a typologie projektu

Projekt má čtyři fáze: plánování, realizace, prezentace a hodnocení, které si v následujícím textu vysvětlíme.

1. Plánování projektu:

- Stanovit komplexní úkol
- Stanovení závěrečné formy projektu a jeho produkt
- Časové rozvržení projektu (vcelku či v časových intervalech)
- Stanovení místa, kde bude probíhat projekt (škola, mimo školu)
- Účastníci projektu
- Organizace projektu
- Stanovení vhodného materiálu a pomůcek

²⁰ Tamtéž s. 41

- Hodnocení projektu (kdo bude projekt hodnotit a jakým způsobem)
- Využívá se metoda brainstorming (burza nápadů), informační zdroje a závěrečná forma projektu by měla pocházet ze strany žáků. Učitel vstupuje do plánování pouze tehdy, když třídí a vylučuje nereálné a zbytečné nápady.

2. Realizace projektu:

- Postup je dle stanoveného plánu
- Sbíráni materiálů žáky, které zpracovávají a analyzují
- Učitel v této fázi působí jako poradce, když se žáci ubírají jiným směrem než mají a především motivuje žáky v práci

3. Prezentace výstupu projektu:

- Máme různé formy prezentace např. ústní, písemnou, prezentace výrobku ...
- Různé podoby prezentace např. videozáznam, přednáška, realizace výletu či jiné akce ...
- Rozlišujeme několik úrovní prezentace (pro rodiče, spolužáky, mimo školu a dalším)

Nejllepší je prezentovat rodičům, protože rodiče získají zpětnou vazbu o škole a výsledcích jejich dítěte.

4. Hodnocení:

- Hodnotí se celý proces projektu (od plánování až po výstup)
- Hodnocení by mělo probíhat dle kritérií, který již byly stanoveny již při plánování.

Projekty můžeme dělit podle různých aspektů např. účelu projektu, délka trvání, dle navrhovatele projektu, dle účastníků projektu, atd.

Navrhovatel projektu:

- Nejdůležitější hledisko
- Dříve přicházely návrhy na projekty od žáků, které vycházely z jejich potřeb a zájmů. Dnes jsou projekty navrhované učitelem, který díky nim sleduje výchovný cíle. Takové to projekty se nazývají uměle připravené projekty.
- „ *J. Henry navrhuje rozlišovat projekty podle dvou zásadních kritérií: způsobu volby tématu projektu a zajištění materiálu k jeho realizaci. Hovoří pak o projektech dvou typů:*

1) strukturovaný projekt- student obdrží definované téma, je rovněž specifikován postup pro sběr informací a jejich zpracování;

2) nestrukturovaný projekt- student si téma volí, shromažďuje si vlastní materiál, který zpracovává, třídí, analyzuje a prezentuje výsledek své práce a to na základě informací, které si sám opatřil, roztrídil a zpracoval. Postup zpracování není specifikován, je zcela volný dle volby studenta.“²¹

Účel projektu:

- zaměření, které musí mít žák i pedagog na mysli po celou dobu projektu

Délka projektu:

- V České republice je délka projektu stanovena dle času stráveného na projektu (**krátkodobý**- pouze jeden den, **střednědobý**- maximálně jeden týden, **dlouhodobý**- více jak týden – maximálně měsíc)
- Ve Velké Británii je délka projektu stanovena počtem slov

²¹ Kratochvílová, J. *Teorie a praxe projektové výuky*, Brno: Paido 2006, 160 s., ISBN 80-210-4142-0, s. 46

Prostředí projektu:

- V historii především domácí projekty v dnešní době školní projekty

Počet zúčastněných v projektu:

- Individuální či skupinové, dále můžeme dělit na třídní či ročníkové

Informační zdroje:

- dle informačních zdrojů rozlišujeme **projekty volné** (žák si sám opatří materiál) , **projekty vázané** (učitel zadal žákovi materiál) a posledním typem je kombinace předešlých typů (základní materiál zadal učitel a žák si může doplnit informace dle dostupných zdrojů)

W. Kilpatrick, již zmiňovaný zakladatel projektové metody, rozlišuje takto: ²²

1) *Projekt, který se snaží vtělit myšlenkami či plán do vnější formy. Konstruuje se tu jistá skutečnost (např. stavba člunu)*

2) *Projekt směřuje k prožitku z estetické zkušenosti (např. vytvoření obrazu)*

3) *Projekt usilující rozřešit problém – intelektuální obtíž (např. proč je nebo není rosa)*

4) *Projekt vedoucí k získání dovednosti (naučit se násobilku)*

Jako každá metoda a forma práce má i projekt své výhody a nevýhody. Nejprve si uvedeme kladné stránky projektu. Mezi kladné stránky patří to, že učí žáky organizování, analýze a hodnocení. Projekt dává žákům nezávislost ve výuce a vhodně žáky motivuje.

K negativním stránkám projektu můžeme řadit např. náročnost požadavků studenta, velká časová náročnost na žáka, ale také na učitele. Projekt je velice náročný na vypracování plánování projektu a také časově náročný. Někdy musíme zaplatit nečekané výdaje spojené s realizací.

²² Kratochvílová, J. *Teorie a praxe projektové výuky*, In Žanta, R. *Projektová metoda, pokus o řešení pracovní školy*, Praha: Nákladem dědictví Komenského 1934, 53s, s. 14

4. Nové přístupy učitele k výuce

V následující kapitole se dozvíme o metodách a formách výuky, které učitelé mohou využít při své práci. Tato kapitola bude dělena na dvě podkapitoly. V první podkapitole se podíváme, jak se učilo před reformou školství a v další se podíváme, zda se něco změnilo, jaké metody a formy by měli učitelé využívat nyní. Ujasníme si termíny jako je forma a metoda práce.

4.1. Formy a metody výuky

Formou výuky rozumíme uspořádání vyučování, což znamená vytvořené prostředí třídy, uspořádání činností ve výuce, jak ze strany učitele, tak i žáka. Pro pedagoga je nejdůležitější, aby propojil organizační formu s vhodnou metodou vyučování. Pokud toto správně spojí, dosáhne tak splnění cílů výuky. Učitel by se měl zaměřit především na to, koho a jak bude vyučovat (hromadná či individuální výuka, kooperace žáků) a také kde bude výuka probíhat (zda v kmenových třídách, specializovaných učebnách či v terénu při projektu). Dle V. Václavíka (2002) rozlišujeme osm forem výuky (**Individuální výuka, Hromadná a frontální výuka, Individualizovaná výuka, Projektová výuka, Diferencovaná výuka, Skupinová a kooperativní výuka, Týmová výuka, Otevřené vyučování**) V následujícím textu se podíváme na některé metody, které jsou dle mého názoru nejdůležitější.

Nejstarší formou výuky je INDIVIDUÁLNÍ VÝUKA. Touto formou se vyučovalo ve starověku a středověku, v dnešní době se využívá při trénincích, distančním vzdělávání či při soukromé výuce jazyka či doučování. Pro žáka je tato forma nejefektivnější, protože se mu vyučující neustále věnuje, ale produktivita práce učitele je nízká. HROMADNÁ A FRONTÁLNÍ VÝUKA je nejrozšířenější forma vyučování. Předpoklad je skupina stejně starých žáků, kteří jsou na stejné myšlenkové úrovni. Učitel zadává činnost žákům najednou a mají

všichni na všechno stejně dlouhý čas. Frontální výuka není pro žáky přitažlivá, nemotivuje žáky a vede ke stereotypu (zápis do třídnice, opakování učiva, zkontrolování domácích úkolů, výklad učiva a následné opakování, zadání nového učiva). INDIVIDUALIZOVANÁ VÝUKA pod touto výukou najdeme např. Daltonský plán: jeden z prvních ucelených systémů, který klade důraz na individualizaci výuky. Žák dostává svobodu, ale zároveň i velkou zodpovědnost. Učí se spoléhat jen na sebe, sebeovládání a překonávat různé překážky. SKUPINOVÁ A KOOPERATIVNÍ VÝUKA odstraňuje nedostatky, které představuje Hromadná frontální výuka tím, že se nemůže přizpůsobit zájmům a potřebám žáka. Základem této výuky je rozdělení žáků do skupin dle různých kritérií (např. obtížnosti činností či pracovním tempem). Žáci se tak naučí lépe spolupracovat mezi sebou.

Výukové metody představují cestu k dosažení stanovaných cílů ve výuce. I. J. Lerner (1986) stanovil druhy metod podle charakteru činností žáka při osvojování učení. INFORMAČNĚ-RECEPTIVNÍ METODA, která se nejvíce využívá na ZŠ a SŠ. Tato metoda se uskutečňuje pomocí výkladu látky, vysvětlováním, pomocí učebnice a pracovního sešitu, pokusů a dalších. REPRODUKTIVNÍ METODA se realizuje čtením, psaním, typovými úlohami a nápodobou jazykových modelů. Metoda je ekonomická, nejúčelnější a nejrychleji vede k dosažení cílů. METODA PROBLÉMOVÉHO VÝKLADU zde musí žáci díky své aktivitě dopracovat k řešení stanoveného problému. Seznámí se lépe s jednotlivými fázemi řešení. HEURISTICKÁ METODA je pro žáky náročnější a vyžaduje samostatné řešení. Podstatná je rovnováha mezi aktivitou žáka a učitele. Společně stanovují jednotlivé kroky řešení. Při VÝZKUMNÉ METODĚ vybere učitel úlohu, která zajišťuje komplexní tvořivé aplikace vědomostí a zkušeností žákům.

4.2. Formy a metody využívané po zavedení ŠVP

I po zavedení RVP a ŠVP je nadále nejrozšířenější formou výuky frontální vyučování, i když většina učitelů se snaží používat i jiné formy a metody výuky. Zejména to jsou starší učitelky, které mají pár let do důchodu a přijde jim zbytečné začínat s něčím novým. Bohužel tím myslí především na sebe a ne na žáky, které mají vyučovat.

Jak jsem již zmínila frontální výuka nemotivuje dostatečně žáky a žáci poté neudrží pozornost na výklad výuky. Učitel by měl využívat i skupinovou práci v hodině či různé hry. Žáky to mnohem více baví a motivuje je to k učení. Jsou soustředěnější a motivovanější, protože se sami mohou do výuky zapojit a nemusejí jen pasivně poslouchat. Pořád se musí některá učební látka vyučovat dle frontální výuky např. vyjmenovaná slova. Výhodné pro učitele je i nové uspořádání lavic např. lavice do kruhu či do skupinek. Žáci tak nejsou izolováni od sebe, naučí se spolupracovat mezi sebou navzájem a není to tak formální jako tomu bylo dříve.

5. Výzkumná část

Tato část mé bakalářské práce je rozdělena do tří podkapitol. V první podkapitole se podíváme na ŠVP jednotlivých škol. Zjistíme jaké mají cíle a jakým způsobem splňují RVP, jak komunikují s rodiči a okolním a také se podíváme, jak využívají prostor školy. V druhé podkapitole se dozvíme o projektech, které školy dělaly nárazově či které dělají celoročně. Ve třetí podkapitole nalezneme vyhodnocení dotazníkového šetření.

5.1. ŠVP na jednotlivých školách

Ve svém výzkumu jsem si vybrala tři základní školy v Pardubicích. Byla to ZŠ Polabiny III, ZŠ Polabiny I a ZŠ Svítkov, kde jsem se zaměřila na tři cíle v ŠVP. Zajímalo mě: **Jak naplňují RVP?**, **Jak komunikují s rodiči?** a také **Jaké je vybavení dané školy?** Následujícím textu se seznámíme s konkrétními ŠVP a nakonec bude následovat porovnání ŠVP.

ZŠ Polabiny III:

- Název školy: ZŠ Pardubice- Polabiny Npor. Eliáše 344
- Jméno ředitele: Mgr. František Němec
- Internetové stránky: www.zspol3.cz
- Název ŠVP: „Ve třech se to lépe táhne“ (Pro výchovu a vzdělávání důležitá spolupráce ŠKOLA-ŽÁK-RODIČ)
- Jedna ze dvou škol v Pardubicích, kde je rozšířena výuka matematiky a přírodovědných předmětů (od r. 1987). V každém ročníku II. Stupně je vždy jedna třída s rozšířenou výukou (více hodin M, laboratorních prací z F a Ch, práce na PC)
- Naplnění RVP: Učitelé berou svoji práci jako poslání, službu žákům a jejich rodičům. Jejich cílem je vytvoření příjemného klimatu, vzájemné tolerance, ohleduplnosti a rozvoje vztahů nejen mezi žáky, ale i mezi učitelem a žákem. Chtějí zajistit žákům kvalitní základní vzdělání zaměřující se na další studium, ale i na praxi. Pedagogové se snaží vzbudit u žáků zájem o samostatné získání informací použitelných v běžném životě a studiu. Škola má být pro žáky místem příjemných prožitků, zajímavých zkušeností a místem, kde získají zdravé sebevědomí. Cílem učitelů je také vést žáky ke schopnosti správně komunikovat, vyjadřovat své názory a obhájit je vhodnými argumenty. Chtějí, aby žáci uměli získané znalosti naučit druhé, kteří to potřebují, protože na jejich škole jsou žáci se SPU a žáci s postižením. Vedou žáky k práci v týmu, tím se naučí naslouchat a

respektovat názory druhých. Naučí si stanovit pravidla v týmu a respektovat je. Učitel se tak stane pouhým poradcem, který motivuje žáky k další aktivní činnosti, rozvíjí kritické myšlení a schopnost sebehodnocení. Vedou žáky ke schopnosti organizovat svůj učební proces a nést za něj plnou zodpovědnost. Učitelé žáky vedou i k reálnému odhadu vlastních možností. Pedagogové vidí nutnost neustálého zkvalitnění svým možností, jako základ úspěšného zvládnutí ŠVP. Na škole nemají zvonění, tím pádem si žáci i učitelé musejí hlídat čas začátku i konce výuky. O projektech, kterých se škola účastnila se dozvíme v následující podkapitole.

- Komunikace s rodiči žáků a jinými subjekty v okolí: Spolupráce s rodiči je jedna z priorit ŠVP dané školy. Podmínkou pro zapojení rodičů do vzdělávacího procesu je kvalitní komunikace mezi školou a rodiči. Rodiče se aktivně zapojují do akcí pořádané školou např. Společenský večer, Dračí loď, Odpoledne plné her apod. Mohou se vyjadřovat k formám a metodám práce pedagogů, pokud budou uznávat učitele jako odborníka ve vzdělávacím procesu. ZŠ má své vlastní internetové stránky, které neustále aktualizují o nové informace. Na začátku školního roku škola vydává vlastní zpravodaj „Naše škola“, kde rodiče najdou harmonogram školního roku, dny zasedání pedagogické porady či třídní schůzky, kdo má třídnictví ad. Škola spolupracuje s Pedagogicko-psychologickou poradnou a sociálním odborem (sociální terapeutka spolupracuje se školou). Škola pořádá Dny otevřených dveří pro rodiče a veřejnost, mateřské školy mají možnost zúčastnit se výuky v 1. třídách a 9. ročníky mají možnost zhlédnout výuku na středním stupni vzdělání. Škola spolupracuje na programu PEER (protidrogové prevence), polskou školou na navázání kontaktu- e Tweening, s Ekocentrem Paleta, Východočeským muzeem a divadlem v Pardubicích, KD Dubina a Dukla, s Městkou Policií Pardubice (preventivní programy a dopravní výchova) ad.

- Vybavenost školy: V ul. Mozartova jsou pouze 1. a 2. ročníky I. Stupně. Mají zde 5 oddělení školní družiny ve vlastních prostorách, vlastní školní jídelnu v budově, školní hřiště, 2 tělocvičny. V pronájmu je v této budově Gymnázium a

ZUŠ. V ul. Npor. Eliáše najdeme 3. až 9. ročník. Mají zde 4 oddělení školní družiny ve vlastních prostorách, školní jídelna se také nachází v budově, školní hřiště, 3 hřiště pro plážový volejbal, v pronájmu je ZUŠ. Odpoledne a večer je možnost placeného pronájmu tělocvičen v obou budovách a školní hřiště v ul. Npor. Eliáše je otevřeno pro veřejnost. Každá třída má vlastní kmenovou učebnu s novým nábytkem odpovídající potřebám žáků. Obě budovy mají vlastní knihovny, v budově Npor. Eliáše je i informační centrum. Škola má odborné učebny Ch, F, Vv, Hv, Př, Z, D, Cj, IVT, zámečnická a truhlářská dílna, cvičná kuchyň, 2 sborovny a kanceláře vedení školy.

ZŠ Polabiny I:

- Název školy: ZŠ Pardubice- Polabiny Družstevní 305
- Jméno ředitele: Mgr. Radek Hejný
- Internetové stránky: www.zspolabiny1.cz
- Název ŠVP: Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání
 - Na prvním stupni mají žáci možnost navštěvovat vždy jednu třídu s výukou Montessori a na druhém stupni je vždy jedna třída s rozšířenou výukou informatiky.
 - Naplnění RVP: ŠVP vychází z obecných vzdělávacích cílů a klíčových kompetencí RVP. ZŠ Polabiny I chce být školou, která připraví své žáky na praktický život, což znamená zaměření více na praktické dovednosti než encyklopedické poznatky. Zavádějí do výuky efektivní metody výuky, jako je kooperativní a projektové vyučování, tím vedou žáky k týmové spolupráci a vzájemné pomoci. Připravují žáky na život v EU a proto kladou velký důraz na cizí jazyk a komunikační a informační technologie. Žáci jsou informováni o novinkách v oblasti komunikace a informačních technologií. Pedagogové vedou žáky k vzájemné toleranci a respektování práv druhých, zdravému životnímu stylu a péči o zdraví a v neposlední řadě na ohleduplné chování k životnímu prostředí. Škola se snaží být školou pro všechny. Klade důraz na všeobecné a rovné vzdělání

pro všechny. Pomáhají rozvíjet nejen intelektuální nadání, ale i umělecké či manuální nadání. Žáci se zdravotním postižením, zdravotně či sociálně znevýhodnění jsou integrováni ve třídách s ostatními. Pedagogové seznamují žáky s odlišnostmi jednotlivých národů a národností. Škola nekompromisně zasahuje proti jakýmkoli projevům rasismu. Škola se účastnila mnoha projektů viz. následující podkapitola.

- Komunikace s rodiči a jinými subjekty v okolí: Škola je otevřena rodičům a snaží se je zapojit do aktivního dění ve škole nejen na společenském večeru, Mikulášské nadílce či Vánočním salónu. Rodič může po domluvě navštívit výuku nebo si domluvit konzultace. V Montessori třídách organizují ukázkové hodiny a třídní učitelky pořádají pravidelné akce pro rodiče. Školní pěvecký a flétnový sbor „Pardubická hříbata“ každoročně koncertují žákům i rodičům na škole, ale také v domově důchodců. Rodiče se o novinkách a dění ve škole mohou dozvědět na třídních schůzkách, konzultacích, ale i prostřednictvím internetových stránek. Na škole funguje tzv. Rada rodičů (dále jen RR), kterou tvoří zástupci jednotlivých tříd. RR se podílí na chodu školy a je přínosem pro vzájemnou komunikaci mezi školou a rodiči. Škola spolupracuje s Pedagogicko-psychologickou poradnou, sociálním odborem (sociální terapeut- každou středu), spolupracují i s Městským úřadem obvodu Polabiny 1 a Univerzitou Pardubice. Na škole také působí asistent pedagoga, který pracuje se dvěma imobilními žáky na I. stupni.

- Vybavenost školy: Škola nabízí 25 kmenových tříd a odborné učebny IVT, multimediální učebnu s interaktivní tabulí, F, Ch, Př, Cj, kuchyň, technickou a keramickou dílnu. Škola využívá i datové projektory v odborných učebnách. Škola má moderní sportovní vybavení. Disponuje s dvěma tělocvičnami, z nichž jedna je uzpůsobena míčovým hrám a druhá je využívána jako gymnastický sál. Mají školní hřiště s hokejbalovou plochou, 250 metrovou atletickou dráhou, doskočišti pro skok daleký a vysoký, hřištěm pro softbal a asfaltovou plochou se dvěma basketbalovými koši. Materiální vybavení je dostatečné a pro výuku se využívají i specifické pomůcky, které si učitelé připravují sami. Mají moderně

vybavenou jídelnu, kde si žáci mohou vybírat ze dvou hlavních jídel a zrekonstruované sociální zařízení dle norem EU.

ZŠ Svítkov:

- Název školy: ZŠ Pardubice- Svítkov, Školní 748
- Jméno ředitelky školy: Mgr. Božena Koblížková
- Internetové stránky: www.zssvitkov.cz
- Název ŠVP: Školní vzdělávací program pro základní

vzdělávání

- Naplnění RVP: Škola se zaměřuje na to, aby žáci ve škole měli pozitivní prožitky, chodili do školy rádi, mohli otevřeně projevovat svoje názory kultivovanou formou a zároveň respektovali názory druhých. Hlavním cílem si škola stanovila zavádění efektivních metod (skupinové, kooperativní a projektové vyučování) , které podněcují žáky k aktivnímu zapojení do práce. Neustále se snaží působit na žáky, podporují žákovi kladné vlastnosti jako je skromnost, slušnost a úcta, podílí se na kultivovaném chování žáků. Zapojení žáky do dění ve škole tím, že se žáci aktivně zapojí do žákovské rady. Pedagogové se snaží vytvářet partnerské vztahy mezi učiteli- žáky a rodiči, které se rozvíjejí na vzájemné důvěře. Vedou žáky k respektování vlastní práce a práce ostatních. Za hlavní cíl si škola stanovila vytvoření systému výuky, který vyhovuje všem žákům bez rozdílu. Učitelé poskytují žákům znalosti a dovednosti, které uplatní v praktickém životě a snaží se je motivovat k celoživotnímu vzdělávání. Učí žáky využívat informační zdroje a pracovat s nimi. Učitelé podporují výchovu ke zdravému životnímu stylu především sportováním a zájmovou činností. Škola zapojuje žáky do aktivní péči o životní prostředí nejen v blízkosti školy (třídění odpadu na škole). Na škole rozvíjejí i jednu ze základních kompetencí a to je sebehodnocení žáka. Jednou za čas se žáci hodnotí do svých portfolií. Žáci pracují s novými učebnicemi, které jsou napsány přímo pro RVP (žáci zde mají více samostatné práce). Na škole nemají tradiční zvonění, ale na konci hodiny jim

hraje melodie z muzikálů (tím si žáci rozšíří svůj kulturní rozhled). Škola realizuje mnoho projektů, které si blíže charakterizujeme v následující podkapitole.

- Komunikace s rodiči a jinými subjekty v okolí: Rodiče se mohou o novinkách na škole dozvědět prostřednictvím internetových stránek, na třídních schůzkách, individuálních konzultacích či ze školního zpravodaje. Rodiče mohou budoucí prvňáčky zapsat do „Školy na nečisto“ (jednou za týden si děti mohou vyzkoušet, jaké to je chodit do školy.). Pořádá různé akce pro děti a rodiče na Vánoce, Velikonoce ad. Ve škole pracuje výchovný poradce, metodik prevence sociálně patologických jevů a koordinátor environmentální výchovy. Spolupracují se školním psychologem, mají 12 dyslektických asistentek. Škola spolupracuje se sítí M.R.K.E.V. (Metodika a realizace komplexní ekologické výchovy) a se sdružením Tereza a Ekocentrem Paleta.

- Vybavení školy: Škola disponuje 18 kmenovými učebnami a 4 odbornými učebnami (F a Ch, IVT, dílnou, kuchyňkou), tělocvičnou a keramickou dílnou. Další odborné učebny jsou součástí kmenových tříd. Mají jídelnu v prostorách školy. Družina nemá vlastní prostor, proto se využívají dvě kmenové třídy na I. stupni. První stupeň má moderně vybaveny třídy novým nábytkem vyhovujícím potřebám žáků. V každé třídě na prvním stupni mají herní a odpočinkový koutek. Učitelé zde nemají vlastní kabinety a mají nevyhovující prostory pro sborovny. Bohužel učebny na druhém stupni nemají nábytek odpovídající potřebám žáka a vybavení je již zastaralé. Škola má vlastní klubovnu, kterou mohou žáci využívat ve volném čase a knihovnu.

Při výzkumu jsem měla možnost mluvit i s jednotlivými učiteli/ kami. Díky těmto rozhovorům jsem zjistila, že každá škola přistoupila k vypracování ŠVP jinak. Některá škola pouze sepsala ŠVP, protože to měla nařízené z MŠMT a jiná to pojala vážně a opravdu se snaží o inovaci v našem školství. V některých ŠVP se objevují stejné věty, které najdeme v Manuálu pro tvorbu Rámcového školního programu a tak není divu, že mají určité pasáže dvě školy stejné. Výchovné a vzdělávací strategie mají všechny školy stejné díky klíčovým kompetencím. Liší se akorát tím, že si učitelé určují, kdy co budou učit.

Na každé škole můžeme najít pozitiva a negativa. Výuka dle nových metod (především projektová výuka a skupinová práce) je nejvíce vidět na ZŠ Svítkov, což je jejich velké plus. Žáci nemusí jenom pasivně poslouchat výklad, ale mohou se i sami zapojit do výuky. Stále někteří učitelé vyučují frontální výukou, ale všichni mají snahu. Třídy jsou přizpůsobeny příjemnému prostředí. Uspořádání stolků ve třídě je do skupinek (vždy čtyři děti u stolků- učí se vzájemné spolupráci). Mají dobře zpracované internetové stránky, kde návštěvníci najdou vše potřebné bez větších problémů (projekty školy, ŠVP, mohou zde posílat i omluvenky pro žáky ad.). Jediné co bych vytkla je to, že zde nenajdeme rozvrhy jednotlivých tříd ani to, že mají posunutý začátek vyučování i velkou přestávku. Bohužel negativem této školy je nedostatečný prostor, zastaralé vybavení pomůcek a také to, že mají pouze tři učitele na celé ZŠ.

Nouzi o vybavení a nedostatečné prostory nemá ZŠ Polabiny 1. Na této škole mají nejmodernější vybavení a dostatečné prostory, ale efektivnějšími metodami zde vyučují pouze lidé, kteří mají chuť a snahu zlepšit výuku žáků. Ti, co tak učit nechtějí učí pořád „postaru“. Dalším plusem je i to, že v učitelském sboru se nachází poměrně dost učitelů (celkem 10 z toho dva na 1. stupni), což je také velmi důležité ve vzdělávacím procesu, protože žákům chybí mužský aspekt. Jejich internetové stránky jsou poměrně dobře vytvořené, nalezneme na nich ŠVP a další potřebné informace.

Na ZŠ Polabiny 3 mají také moderní vybavení a velké zázemí učeben. Mladší učitelé mají více elánu a chuti do vyučování a tak jsou více nakloněni učit dle efektivních metod. Bohužel většina učitelů ve sboru vykonává dlouholetou praxi a nemají chuť už nic měnit, protože mají pocit, že to je zbytečné a jen jim to přidělá práci. Po zavedení ŠVP do praxe pořádá škola pro prvňáčky „ Seznamovací víkend“. Účastní se mnoho projektů a pořádá mnoho činností pro žáky a jejich rodiče. Na škole mají celkem čtyři učitele. Jejich internetové stránky jsou nejhůře zpracované mezi zkoumanými školami. Jsou nepřehledné a ani nemají ŠVP na internetu, jako ostatní školy.

5.2. Projekty a další akce na jednotlivých školách

ZŠ Polabiny 3: Dlouhodobě spolupracuje s polskou školou e Tweening (jaro 2007). V lednu 2008 se třída 6.B a 7.C zúčastnila projektu práce českých a polských ornitologů v terénu – kroužkování labutí na Bajkalu v Polabinách. Dračí loď, to je název školní akce, které se zúčastnila skupina dětí z 5.A a 5.C spolu s p. učitelkou Lenkou Jírkovou a Radkou Kocourovou spolu s obětavými a sportovně naladěnými rodiči, že nebudou sedět doma a vyrazili na závody dračích lodí. Žáci se již dlouhodobě účastní projektu „Pomáháme lidem třetího světa“. Žáci pomáhají chudým lidem především v Indii a Africe. Sbírají staré i nové známky, dopisy a pohlednice s nalepenými známkami. Ty pak putují do domova důchodců, kde důchodci známky odlepují a třídí. Znamky jsou pak na filatelistické burzy. Pořádá mnoho dalších akcí.

ZŠ Polabiny 1: V dubnu letošního roku se žáci této školy účastnili „Dnu Země“. Bylo to poprvé, co si žáci vyzkoušeli práci na celodenním projektu. Škola teprve zavádí projektovou výuku. Spíše se účastní florbalových turnajů a dalších sportovních událostí, kde má velké úspěchy.

ZŠ Svítkov: Na této škole je projektová výuka dobře zaběhnutá. Každoročně dělají mnoho projektů ať už se jedná o jednodenní projekty či dlouhodobé projekty. Některé z projektů již realizovali před zavedením RVP a ŠVP. Žáci se např. zúčastnili projektů „Den stromů“, „Napříč Evropou“, „Napříč profesemi“, „Novinky budoucnosti“ a „Dva dny pod stromy“, „Živá zahrada“. Na všech vyjmenovaných projektech se účastnili všichni žáci na škole. Učitelé usilují o to namíchat skupinky žáků z různých ročníků, aby se naučili kooperaci. Některé projekty jsou připravené pro jednotlivé třídy. V minulém školním roce měli na prvním stupni projekt „Z pohádky do pohádky“. Toto téma vybrala výtvarná komise. Třídní učitelky si vybraly jednu pohádku, kterou žáci později zpracovávali. Výstupem projektu byl plakát, který splňoval stanovené podmínky.

Cílem zpracování plakátu bylo, aby děti poznaly dokonale tuto pohádku, znaly zákonitosti pohádky (dobro x zlu, šťastné číslo 3 ...). Nejen ve výtvarné výchově byl tento projekt zakomponován. V českém jazyce se žáci museli naučit, jak se tvoří osnova, dělají odstavce, protože dostali rozstříhaný text po odstavcích a měli dát text dohromady a sestavit osnovu. V matematice zas řešili slovní úlohu se zadáním pohádky, v prvouce se zas učili, u pohádky O Šípkové Růžence, o šípkových keřích a v hudební výchově se na učili písničku od Jiřího Schelingerera Šípková Růženka.

5.3. Výsledky dotazníkového šetření

V rámci své bakalářské práce jsem provedla výzkum ve třech vybraných základních školách v Pardubicích. Výzkum byl zaměřen na učitele na prvním stupni základní školy.

Cíl výzkumu:

Cílem výzkumu bylo zjistit jaké názory a postřehy mají na ŠVP a RVP.

Metoda výzkumu:

Výzkum byl realizován pomocí anonymního dotazníkového šetření (viz. příloha č. 1). Dotazník obsahuje 7 otázek. Šest otázek je uzavřených a pouze jedna otázka je otevřená. Dotazníky jsem osobně roznesla do vybraných škol v Pardubicích. Celkově jsem roznesla 49 dotazníků- dle počtu tříd na 1. stupni (10 dotazníků na ZŠ Svítkov, 15 dotazníků na ZŠ Polabiny 1 a 14 dotazníků na ZŠ Polabiny 3).

Respondenti:

Dotazníky byly rozdány učitelkám na prvním stupni základních škol v Pardubicích. Celkem 49 učitelů základních škol v Pardubicích.

Hypotézy:

- Myslím si, že učitelé/ky nebyli a nejsou dostatečně připraveni na přípravu ŠVP.
- Každá základní škola se postavila k tvorbě ŠVP jinak.
- Domnívám se, že učitelé nechápou nutnost změny cílů ve vzdělání z hlediska globálních trendů.
- Myslím si, že učitelé vidí RVP a ŠVP jako přítěž v práci z hlediska papírování.
- Jsem přesvědčena o tom, že učitelé vidí více negativ na RVP a ŠVP než pozitiv.

Vyhodnocení zjištěných dat:

Dotazníky jsem osobně rozdala do třech základních škol v Pardubicích. Celkově jsem rozdala 49 dotazníků na první stupně základních škol. Zpět se mi vrátilo pouze 30 dotazníků, což je 61,22% návratnost. Nejvíce se mi vrátilo vyplněných dotazníků ze ZŠ Polabiny 3 13 dotazníků ze 14 (92,9% návratnost), na ZŠ Polabiny 1 10 dotazníků z 15 (66,7% návratnost) a ze ZŠ Svítkov 7 dotazníků z 10 (70% návratnost). Použitelné byly všechny dotazníky. Grafické znázornění vyhodnocených odpovědí viz. příloha č. 2.

Otázka č. 1: Myslíte si, že jste byli a jste dostatečně připraveni na tvorbu ŠVP?

Tabulka č. 1:

Ano	Spíše ano	Ne	Spíše ne
2	10	11	7

Očekávala jsem, že bude dominovat odpověď Ne či Spíše ne. Překvapilo mne, že tolik učitelů odpovědělo, že byli dostatečně připraveni na tvorbu ŠVP.

Otázka č. 2: Myslíte si, že zavedení RVP bylo nutné z hlediska globálních trendů ve vzdělávání?

Tabulka č. 2:

Ano	Spíše ano	Ne	Spíše ne
2	7	12	9

Z odpovědí na otázku číslo 2 je zřejmé, že přes 2/3 respondentů nechápu zavedení RVP jako nutnost z hlediska globálních trendů ve vzdělávání. Očekávala jsem, že tato otázka rozdělí respondenty na dvě skupiny. Jednu, co si myslí, že to bylo nutné a zbytek, kteří nevidí zavedení RVP jako nutnost.

Respondenti mi k této otázce psali i vlastní názor. Někteří vidí RVP a ŠVP jako nevhodnou změnu, která zbytečně odčerpala finance ze školství, kterých už tak je žalostně málo a ke zvýšení úrovně vzdělání stačí pouze snížit stavy žáků ve třídách.

Otázka č. 3: Vyhovuje Vám nový způsob dosahování cílů vzdělávání?

Tabulka č. 3:

Ano	Spíše ano	Ne	Spíše ne
3	12	3	12

Tato otázka rozdělila respondenty do dvou táborů. Stejný počet odpovědí byl u Spíše ano a Spíše ne a stejný počet je i u Ano a Ne. Pro učitele je prozatím moc brzy hodnotit dosahování cílů vzdělávání, když s tím mají zkušenosti pouze druhý rok. Myslím si, že po delším časovém odstupu (zhruba 5 let) budou odpovědi vypadat úplně jinak, budou již konkrétnější.

Někteří respondenti mi k této otázce napsali poznámku, že se vůbec nic nezměnilo v dosahování cílů, protože někteří jedinci již takto dávno vyučovali. Dále uvádějí, že je to motivující pro plánování.

Otázka č. 4: Jsou noví učitelé připravováni na tvorbu ŠVP nebo jsou na tom stejně jako vy?

Tabulka č. 4:

Ano	Spíše ano	Ne	Spíše ne
7	6	6	11

Většina respondentů mi odpovídala dle toho, co si oni sami myslí. Další respondenti odpovídali dle toho, se kterými praktikanty z pedagogických škol přišli dotyku.

Otázka č. 5: Jaké mají dle Vás RVP a ŠVP výhody a nevýhody. (Měli uvést alespoň 4 výhody a nevýhody)

Tabulka č. 5:

Výhody	Nevýhody
Větší samostatnost učitele	Změna školy
Zlepšení kvality výuky	Nenávaznost výuky při přechodu žáka na jinou školu
Možnost individuálního přístupu	Velké množství učiva nelze zvládat při tak velkém počtu dětí
Možnost vypracování školy vlastních osnov	Chybí učebnice na výuku dle ŠVP
Mezipředmětové vztahy	Administrativní záležitosti
Seznámení všech s ŠVP	Málo času na individuální výuku
Širší záběr učiva	Méně času na procvičení látky a výklad
Tvořivé činnosti	Nepřipravenost učitelů
Možnost tvorby vlastních postupů	Zainteresovanost učitele
Lepší návaznost učiva	Mnoho žáků v jedné třídě
Efektivnější metody a formy výuky	
Spolupráce učitelů	
Výstupy žáků	

Jasně cíle	
Hlubkové propracování plánů	
Sebehodnocení žáků	
Autoevaluace školy	
Lepší aktivizace žáků	

Většina respondentů mi sice nenapsala alespoň 4 výhody a nevýhody, ale snažili se napsat alespoň něco. Většinou mi napsali dvě výhody a nevýhody, nebo čtyři výhody a žádnou nevýhodu, ale i tak se s tím dalo pracovat a dostala jsem zajímavé odpovědi. Respondenti vidí největší nevýhodu v administrativní činnosti. Ke všemu musí vypisovat nějaké papíry a většinu času pak jenom papírují, což jim bere chuť k práci. Další co učitelům vadí je nejednotnost škol. Při přechodu na jinou školu může mít žák velké problémy. Sice na konci ročníku musí žák mít stejné dovednosti a znalosti, ale jednotlivé kroky k získání těchto dovedností se mohou lišit. Překvapilo mne, že převahují výhody RVP a ŠVP. Těch dokázali učitelé vyjmenovat 17. Myslím si, že je to taková malá výhra, když si učitelé uvědomují výhody RVP a ŠVP. Nyní je otázka času, kdy si zvyknou vyučovat dle ŠVP a budou mít lepší přístup k této reformě.

Otázka č. 6: Vidíte ŠVP jako přítěž v práci z hlediska papírování, a nebo jako lepší přínos ve vzdělávání a rozvoji dětí?

Tabulka č. 6:

	Ano	Spíše ano	Ne	Spíše ne
Přítěž	10	10	1	2
Přínos	1	6	0	0

Bohužel z této otázky je vidět, že většina respondentů vidí pořád ŠVP, jako přítěž v práci z hlediska papírování. Pouze jen sedm respondentů vidí ŠVP jako přínos. Domnívám se, že pokud by učitelé nemuseli vykonávat tolik administrativní činnosti rádi by vyučovali dle ŠVP a neviděli by tuto inovaci, tak negativně.

Otázka č. 7: Máte po zavedení ŠVP více času na individuální výuku dětí?

Tabulka č. 7:

Ano	Spíše ano	Ne	Spíše ne
3	4	15	8

U této otázky jsme zjistili, že se zavedením ŠVP učitelé nemají čas na individuální výuku. Uváděli to i jako jedno z negativ u otázky č. 5. Jeden z respondentů mi uvedl, že záleží na individualitě učitele, zda si hodinu uspořádá tak, aby měl čas individuálně vyučovat některé jedince.

Porovnání jednotlivých odpovědí na základních školách:

Tabulka č. 8:

	ZŠ Polabiny 1			
	Ano	Spíše ano	Ne	Spíše ne
Otázka č. 1	0	3	4	3
Otázka č. 2	1	3	6	0
Otázka č. 3	1	3	2	4
Otázka č. 4	0	3	5	2
Otázka č. 6 Přítěž	5	2	0	2
Otázka č. 6 Přínos	0	1	0	0
Otázka č. 7	0	1	6	3
Celkem respondentů	10			

Tabulka č. 9:

	ZS Polabiny 3			
	Ano	Spíše ano	Ne	Spíše ne
Otázka č. 1	2	4	5	2
Otázka č. 2	0	1	6	6
Otázka č. 3	1	4	1	7
Otázka č. 4	3	1	0	9
Otázka č. 6 Přítěž	3	8	0	0
Otázka č. 6 Přínos	0	2	0	0
Otázka č. 7	0	1	7	5
Celkem respondentů	13			

Tabulka č. 10:

	ZS Svítkov			
	Ano	Spíše ano	Ne	Spíše ano
Otázka č. 1	0	3	2	2
Otázka č. 2	1	3	0	3
Otázka č. 3	1	5	0	1
Otázka č. 4	4	2	1	0
Otázka č. 6 Přítež	2	0	1	0
Otázka č. 6 Přínos	1	3	0	0
Otázka č. 7	3	2	2	0
Celkem respondentů	7			

Závěr výzkumu:

Na začátku výzkumu jsem si stanovila hypotézy. Tři hypotézy se mi verifikovaly, jedna hypotéza se mi ani nepotvrdila, ani nevyvrátila a pouze jedna hypotéza byla falsifikována. Hypotéza „*Myslím si, že učitelé nebyli a nejsou dostatečně připraveni na ŠVP*“ se mi potvrdila ze 30 dotazovaných mi 18 respondentů odpovědělo, že nebyli dostatečně připraveni. Většinou byli připravováni ti, kteří měli tvořit již nyní ŠVP. Třídní učitelé, které čeká výuka dle ŠVP v příštích letech na žádný semináře na tvoření ŠVP nebyli. Některé školy to řešily tak, že sestavili metodický tým, který měl průpravu sestavování ŠVP a nyní tvoří výuku v jednotlivých ročnících s tím, že se účastní i třídní učitel/ka.

Hypotéza: „*Myslím si, že učitelé vidí RVP a ŠVP jako přítež v práci z hlediska papírování.*“ se mi verifikovala. Bohužel 2/3 respondentů vidí zavedení ŠVP jako

přítež z hlediska papírování. Uznávám, že učitelé musí hodně papírovat, kdyby ubylo administrativní práce změnili by učitelé názor na inovaci ve školství. Nejen, že musí neustále dle potřeb upravovat ŠVP dané školy, ale musí také jednou za čas psát autoevaluaci školy a další. Učitelé se poté stávají úředníky a ztrácejí chuť k práci. Pořád je jejich hlavní náplní vzdělávání dětí, ale nemají už k tomu tolik chuti a elánu, když musejí pořád vykonávat více administrativní činnosti.

Hypotéza „*Jsem přesvědčena o tom, že učitelé vidí více negativ na RVP a ŠVP než pozitiv.*“ se mi nepotvrdila. Překvapilo mne, že učitelé dokázali vyjmenovat tolik pozitiv a tak málo negativ. Je vidět, že si učitelé uvědomují silné stránky ŠVP a snad je v budoucnu budou umět daleko lépe a častěji uplatňovat než je tomu dnes.

Hypotéza „*Domnívám se, že učitelé nechápou nutnost změny cílů ve vzdělání z hlediska globálních trendů.*“ se mi ani neverifikovala ani nefalsifikovala. Tato hypotéza vyšla 50:50. Pro učitele je nesmírně těžké hodnotit dosahování cílů po dvou letech, proto se rozdělili do dvou „táborů“ a v průběhu času se teprve ukáže, jak jim nové dosahování cílů bude vyhovovat.

Poslední hypotéza „*Každá základní škola se postavila k tvorbě ŠVP jinak.*“ se mi verifikovala. Asi nejlépe byli připraveni na tvorbu ŠVP na ZŠ Polabiny 3 ZŠ Svítkov i ZŠ Polabiny 1 byly připraveni zhruba stejně na ŠVP. Zavedení RVP z hlediska globálních trendů ve vzdělávání chápou nejlépe na ZŠ Svítkov a ZŠ Polabiny 1. Zatím nejvíce vyhovuje dosahování cílů na ZŠ Svítkov a opět ZŠ Svítkov si myslí, že ŠVP je nový lepší přínos ve vzdělávání a je to lepší způsob v rozvoji žáka. Nejvíce času na individuální výuku našli učitelé na ZŠ Svítkov.

Závěr

Ve své bakalářské práci jsem se věnovala problematice Rámcového vzdělávacího programu a Školního vzdělávacího programu. V první části bakalářské práce jsem se snažila stručně charakterizovat, co to je Rámcový vzdělávací program. Jaké jsou jeho principy a cíle. Popsala jsem vymezení Rámcového vzdělávacího programu v systému kurikulárních dokumentů. V Rámcovém vzdělávacím programu jsem se zaměřila na klíčové kompetence, charakterizovala a zjistila jsem, jak je využívají jednotlivé základní školy v Pardubicích.

Charakterizovala jsem dnes „znovunalezenou“ a nejvíce používanou metodu- Projektovou metodu. Tuto metodu jsem charakterizovala z pohledu historického, ale také jaké jsou definice a typologie projektu. Uvedla jsem jednotlivé formy a metody práce učitelů a některé typy jsem charakterizovala. Seznámila jsem Vás s tím, jaké metody a formy práce používají učitelé po zavedení ŠVP.

Ve výzkumné části jsem Vás seznámila s jednotlivými ŠVP vybraných škol v Pardubicích a provedla jsem dotazníkové šetření s jehož výsledky jsem Vás seznámila v kapitole 5.3.

Rámcový vzdělávací program má důležitou roli pro současnou koncepci vzdělávání. Tento dokument ukazuje učitelům cestu, která může transformovat vzdělávání na dlouhou dobu. Hodně ale záleží na ochotě jednotlivých učitelů, vyučovat dle efektivních metod a formách výuky. Jak jsem již uvedla v předchozím textu některé školy zpracovaly Školní vzdělávací program pouze na papíře a dál nechávají učit pedagogicky dle starých metod a forem, které žáky nemotivují a neaktivují je k zapojení do vyučovacího procesu. Jiní učitelé zas pociťtě pracují dle „nových“ metod a formách práce a snaží se osvojit si nové dovednosti a znalosti. Učit děti, praktickým dovednostem, toleranci a pochopení druhých, potřebě se celoživotně vzdělávat a dalším poznatkům.

Ochota učit efektivněji nezáleží pouze na ochotě učitelů, ti jsou až na posledním místě, ale především to záleží na vedení školy. Pokud vedení školy

bude věřit a bude chtít vyučovat efektivněji podle metod a forem práce, tak učitelé se chtě nechtě podřídí. Ale když ani vedení nemá zájem učit podle ŠVP, tak kdo přiměje učitele, aby takto vyučovali? Na nejvyšším místě v tomto pomyslném žebříčku je MŠMT. To mělo jasně vysvětlit, proč tato reforma nastala, za jakým účelem. Bohužel to naše vláda neumí, a proto mnoho učitelů ani neví a tudíž ani nechápe, proč tato reforma nastala a proč už nestačí vyučovat „postaru“.

Já osobně si myslím, že bylo načase, aby se naše školství změnilo. Všichni jsme si prošli tím, že jsme si ráno sedli do lavic a jenom jsme poslouchali výklad vyučujícího. Mě osobně to občas uspávalo. Měla jsem to štěstí, že učitelé s námi občas hráli nějakou hru (většinou na Nj) a občas jsme pracovali ve skupinkách, což pro nás bylo zpestření dne. Více nás to bavilo a dodalo i trochu energie, protože jsme změnil činnost. Laboratorní práce pro nás byly svátost, která se konala jednou za měsíc a někdy ani to ne. Díky frontální výuce, kde nám pořád vyložili výklad, jsme se si osvojili schopnost učit se nazpaměť. Ano ono to není špatné, ale nikdo nás nenaučil učit se, zjišťovat a pracovat samostatně, ale i ve skupinách a projevovat své názory bez strachu z toho, že to bude špatně. Většina je i v dospělosti zvyklá, že je pořád někdo někde navádí a říká jim, co má dělat. Když po nich někdo něco chce např. říct vlastní názor, utvořit skupiny podle toho jak chtějí. Jsou chvíli zmateni. Toto má ŠVP eliminovat.

„Nové“ metody a formy práce mohou zefektivnit výuku. Pro žáky tak bude mnohem zajímavější. Musí se angažovat do výuky. Naučí se projevovat své názory kultivovanou formou, aniž by se bál. Nové uspořádání třídy přisívá k uvolněné atmosféře, čím také rozvíjí sociální a pracovní a také občanskou kompetenci. Dalším pozitivem je i projektová výuka, kde rozvíjejí další kompetence. Žák také pozná nutnost celoživotně se vzdělávat. Velkým důraz bych kladla na sebehodnocení žáka. Tímto způsobem se žáci naučí nejenom hodnotit se záporně (k čemu Češi mají sklony), ale také na sobě najít pozitiva i ty nejmenší. V dnešní době je velice důležité umět okolí říci, jakých úspěchů jste dosáhl. Jedinec, který umí prodat svoje schopnosti a dovednosti, to má daleko jednodušší než ten, který sice vše dělá bezchybně, ale neumí to prodat.

Největším problémem celé reformy bude motivovat učitele, aby se alespoň pokusili vyučovat dle efektivnějších metod. Učitelé už takhle jsou demotivováni platem, natož když se jim ještě zavede reforma, kterou oni nevidí jako nutnou. Dalším problémem je i to, že na školách vyučuje mnoho učitelek předdůchodového věku, které nechtějí začínat s ničím novým. Vyučují si dle metod a forem, které mají zažité, již od nástupu do školství. Domnívám se, že v následujících letech po získaných zkušenostech bude čím dál více učitelů mít kladný názor na ŠVP. Ale pořád bude záležet a individualitě učitele a na jeho ochotě učit dle jeho nejlepšího přesvědčení.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- Čerych, L. *České vzdělání a Evropa- strategie rozvoje lidských zdrojů při vstupu do Evropské unie*, Praha: ÚIV 1999, 88s., ISBN 80-211-0312-4
- Kalhous, Z., Obst, O. a kol. *Školní didaktika*, Prah: Portál 2002, 448s., ISBN 80-7178-253-X
- Kratochvílová, J. *Teorie a praxe projektové výuky*, Brno: Paido 2006, 160s., ISBN 80-210-4142-0
- Lukařská, E. *Pozor děti. Didaktické otázky vyučování orientovaného na dítě*, Dobrá Voda Aleš Čeněk 2003, 197s., ISBN 80-86473-52-X
- Manuál pedagoga- *Základní vzdělávací kurz k tvorbě ŠVP pro pedagogického pracovníka*, Infra Stařeč 2005, ISBN 80-86666-28-X
- Pash, M. *Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině*, Praha: Portál 1998, 416s., ISBN 80-7178-124-4
- *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (se změnami provedenými k 1.9. 2007)*, Praha: VÚP 2007, 119s.
- Rogers, C. *Způsob bytí. Klíčová témata humanistické psychologie z pohledu jejího zakladatele*, Praha: Portál 1998, 292s., ISBN 80-7178-233-5
- Skalková, J. *Obecná didaktika*, Praha:ISV 1999, 293s., ISBN 80-85866-33-1
- Skálová, J. *Za novou kvalitu vyučování*, Brno: Paido 1995, 89s., ISBN 80-85931-11-7
- Spilková, V. *Proměny primární školy a vzdělávání učitelů v historicko srovnávací perspektivě*, Praha: PdF UK 1997, 121s., ISBN 80-86039-41-2
- ŠVP základních škol

- www.msmt.cz
- www.rvp.cz
- www.nuov.cz

SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A PŘÍLOH

▪ Obrázek č. 1 Systém kurikulárních dokumentů	13
▪ Obrázek č.2 Směřování k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí žáků	20
▪ Tabul.č.1 Myslíte si, že jste dostatečně připraveni na tvorbu ŠVP?	50
▪ Tabul.č.2 Myslíte si, že zavedení RVP bylo nutné z hlediska globálních trendů ve vzdělávání?	51
▪ Tabul.č.3 Vyhovuje Vám nový způsob dosahování cílů vzdělávání?	51
▪ Tabul.č.4 Jsou noví učitelé připravováni na tvorbu ŠVP?	52
▪ Tabul.č.5 Jaké mají RVP a ŠVP výhody a nevýhody	52- 53
▪ Tabul.č.6 Vidíte ŠVP jako přítěž v práci z hlediska papírování a nebo jako lepší přínos ve vzdělávání a rozvoji dětí?	53
▪ Tabul.č.7 Máte po zavedení ŠVP více času na individuální výuku dětí?	54
▪ Tabul.č.8 Odpovědi na jednotlivé otázky na ZŠ Polabiny 1	54
▪ Tabul.č.9 Odpovědi na jednotlivé otázky na ZŠ Polabiny 3	55
▪ Tabul.č.10 Odpovědi na jednotlivé otázky na ZŠ Svítkov	56

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha č. 1 Maketa dotazníku
- Příloha č. 2 Grafické znázornění dotazníkového šetření
- Příloha č. 3 Desatero školní reformy

Dotazník

Prosím Vás o vyplnění následujícího dotazníku, jehož cílem je zjistit, jaké názory máte vy, učitelé, na Rámcový vzdělávací a Školní vzdělávací program.

Tento dotazník je zcela anonymní a bude použit čistě jen pro moje studijní účely k mé bakalářské práci.

Vybranou možnost prosím zvýrazněte, případně odpovězte či uveďte Váš názor.

1) Myslíte si, že jste byli a jste dostatečně připraveni na tvorbu ŠVP?

- a) ano b) spíše ano c) ne d) spíše ne

2) Myslíte si, že zavedení RVP bylo nutné z hlediska globálních trendů ve vzdělávání?

- a) ano b) spíše ano c) ne d) spíše ne

3) Vyhovuje Vám nový způsob dosahování cílů vzdělávání? Pokud ano, tak proč? Pokud ne, tak proč?

- a) ano b) spíše ano c) ne d) spíše ne

4) Jsou noví učitelé připravováni na tvorbu ŠVP a nebo jsou na tom stejně jako vy?

a) ano b) spíše ano c) ne d) spíše ne

5) Jaká mají podle Vás RVP a ŠVP výhody a nevýhody. Uved'te alespoň 4

6) Vidíte ŠVP jako přítěž v práci z hlediska papírování, a nebo jako nový lepší přínos ve vzdělávání a rozvoji dětí?

a) ano b) spíše ano c) ne d) spíše ne

7) Máte nyní více času na individuální výuku dětí?

a) ano b) spíše ano c) ne d) spíše ne

Děkuji Vám za Váš čas a ochotu při vyplňování tohoto dotazníku.

S pozdravem

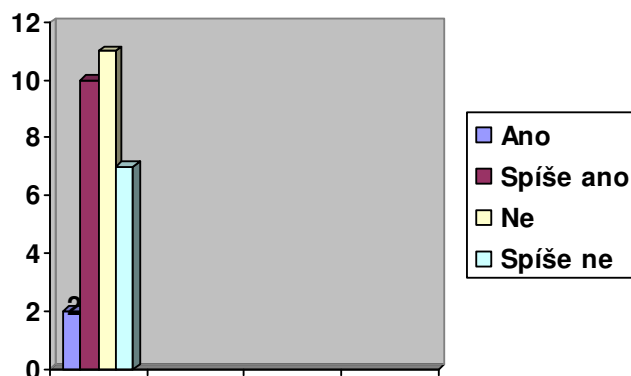
Veronika Žáková

Studentka 3. ročníku Humanitních studií

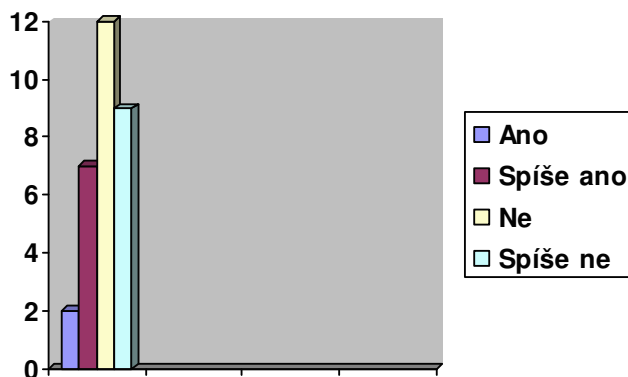
Univerzita Pardubice, Filozofická fakulta

Příloha č. 2 Grafické znázornění odpovědí v dotazníku

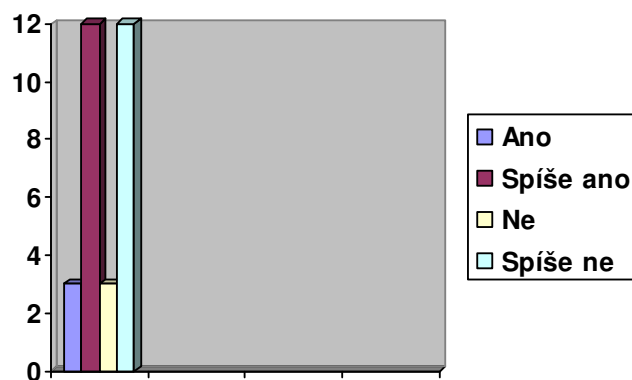
Graf č. 1: Myslíte si, že jste byli a jste dostatečně připraveni na tvorbu ŠVP?

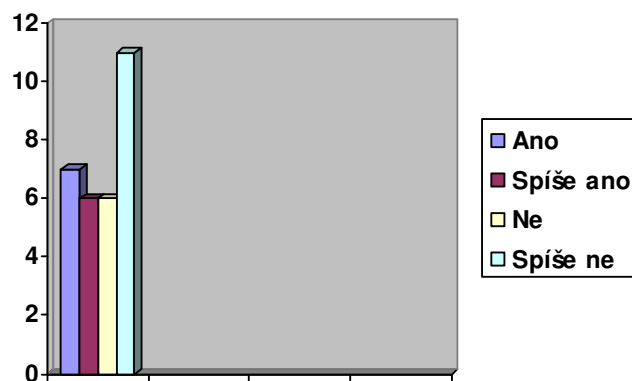
Graf č. 2: Myslíte si, že zavedení RVP bylo nutné z hlediska globálních trendů ve vzdělávání?

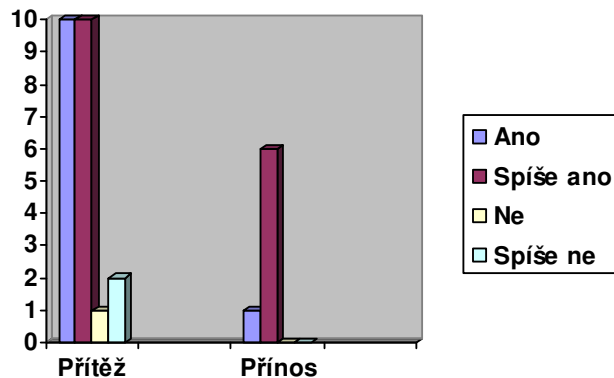
Graf č. 3: Vyhovuje Vám nový způsob dosahování cílů vzdělávání?

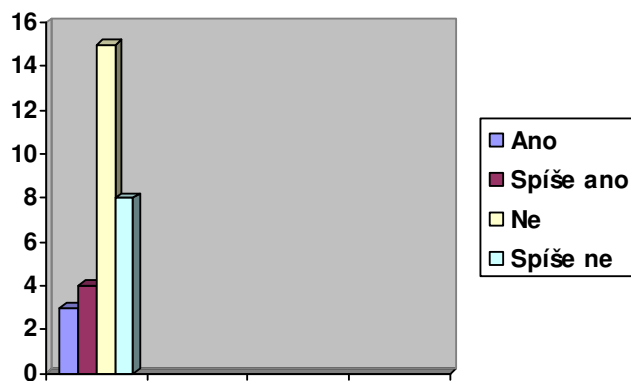
Graf č. 4: Jsou noví učitelé připravováni na tvorbu ŠVP nebo jsou na tom stejně jako vy?

Graf č. 5: Vidíte ŠVP jako přítěž v práci z hlediska papírování, a nebo jako lepší přínos ve vzdělávání a rozvoji dětí?

Graf č. 6: Máte po zavedení ŠVP více času na individuální výuku dětí?

Školská reforma – už je tady

Co přinese vám a vašemu dítěti?

1. **HURÁ! TEĎ UŽ SE TĚŠÍM DO ŠKOLY.** (Marek, 7 let)

Žáci se budou ve škole cítit příjemně a bezpečně, zažívat radost z učení.

2. **KOUKEJ, CO UŽ DOKÁŽU.** (Jolana, 11 let)

Žáci dostanou příležitost ukázat, co umí, v čem se zlepšují - to by se mělo odrazit v jejich hodnocení.

3. **UŽ SE UMÍM UČIT.** (Jáchym, 13 let)

Žáci získají nejen dobré znalosti, ale i chuť a dovednost učit se po celý život.

4. **UŽ VÍM, PROČ JE TRÁVA ZELENÁ
A OBLOHA MODRÁ.** (Gejza, 11 let)

Žáci se naučí poznávat svět v souvislostech a učivo maximálně využít ve svém budoucím životě.

5. **ROZUMÍM SI S KAMARÁDY Z CELÉHO SVĚTA,
NO PROBLEM.** (Jakub, 13 let)

Žáci budou dobře jazykově připraveni na život a práci v současném propojeném světě.

6. **NALISTUJI, NEBO KLIKNU...** (Vrátka, 14 let)

Žáci se naučí pracovat s různými zdroji informací.

7. **JSME PRIMA PARTA.** (Lin a Pepa, 10 let)

Žáci budou umět žít a jednat s ostatními lidmi.

8. **UŽ SI UMÍM PORADIT SAMA.** (Julka, 12 let)

Žáci se naučí jednat samostatně a rozhodovat se zodpovědně.

9. **DROGY? NEZÁJEM, RADŠÍ KOLO
NEBO FOTBÁLEK.** (Patrik, 14 let)

Žáci budou pečovat o zdraví svoje i ostatních.

10. **SNAŽ SE VE ŠKOLE - JDI DO TOHO!**

(Milan, absolvent ZŠ, 15 let)

Žáci zvládnou aktivně vstupovat do výuky i dění ve škole.

www.msmt.cz/skolskareforma

